

mpkslas menas literatūra

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. KALVYDO
BIBLIOTĖKA

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1978 METAI

BALANDŽIO MĖN. 22 D. / APRIL 22, 1978

PART TWO — Nr. 94 (16)

Šiame numery:

Ir patriotizmas turi būti kūrybinis.
Naujoji Jurgio Jankaus
apsakymų knyga.

Moralinės dimensijos klausimu.

Su prof. dr. Jonu Puzinu

atsisveikinant: dr. Vinco Maciūno

žodis prie karsto.

Ištrauka iš konkursą laimėjusio

romano.

Nekaltinkim Vytauto tariamą,

Kriavo aktu.

Kanados Stratfordo 26-tas festivalis.

Ir patriotizmas turi būti kūrybinis

Šios savaitės "Draugo" kultūrinio priedo puslapius puošia Vytauto Kašubos sukurtais senosios Lietuvos valdovų skulptūriniais bareljais. Tai Mindaugo, Gedimino, Algirdo, Kęstutis ir Vytauto veidai, skulptoriaus įkūnyti švime. Žiūri į juos ir džiaugiesi: kiek čia kūrybinio užsidegimo, kaip darniai čia vienumon susilydo ir žilosios senovės tema, ir šiandieniniai aukštojo meno reikalavimai, ir senųjų dokumentinių antspaudų aidas, ir didžiai talentingos dailininko rankos nubrėžta šiuolaikinės dailės forma. Šitas skulptoriaus Vytauto Kašubos pavyzdys mums daug ką sako net keleriopa prasme.

Pirmiausia turbūt tai, kad lietuviškoji, net pabrėžtinai patriotinė tema taipgi gali būti pasirinkta vienokiam ar kitokiam kūrybiniam užmojui. Ir tai galioja ne vien tik dailėje, bet ir literatūroje, ir muzikoje. Tačiau rezultato — kūrinio vertė visada pareina tik nuo talento galios, nuo meninio atlikimo, formos išradinimo. Gili kūryboje individualybė, atskleidžianti įkvėpiančią formą, ko dar nebuvo, čia yra lemiantis rezultato kriterijus.

O kaip dažnai mūsųose vis dar klaidžiojama šuntakiais. Net ir tas pats patriotizmas tiesiog piktnaudžiamas, kai jo vardu brukama ir paveikslai, ir knygos, ir muzika, nieko bendro su tikruoju menu neturintys. Tačiau gyvenime taip buvo ir yra. Turbūt bus ir toliau. Šalia išliekančių kūrėjų visada knibždėjo ir viena-dienų, besinaudojančių momentu jausmine situacija, net patriotizmo skydu savo impotenciją pridengiant.

Apie tai nebūtų verta ir kalbėti, jei žmonės tais visokiais menais užsiiminėtų, nereikalaudami sau išskirtinų laurų. Būtų net pagirtina, jeigu kas nors, neturėdamas kur dėti laiko, domėtųsi ne kuo kitu, o savo malonumui dailė, literatūra, muzika, ši ta net bandydami sukurti. Ką gali žinoti, gal atsikastų iš daugelio ir tikrai vienas kitas, visai neeilinis talentas. Visa blogybė yra čia ta, kad iš nuobodumo kai ką nupiešęs, kai ką parašęs ar ši bei tą sumuzikavęs ar sudainavęs, jau linkęs apsisukti dailininku, rašytoju, muziku, solistu. Ir jų nė nepajudinki. Galima būtų ir nejudinti, jeigu jie žinotų savo vietą ir savo vertę.

numui dailė, literatūra, muzika, ši ta net bandydami sukurti. Ką gali žinoti, gal atsikastų iš daugelio ir tikrai vienas kitas, visai neeilinis talentas. Visa blogybė yra čia ta, kad iš nuobodumo kai ką nupiešęs, kai ką parašęs ar ši bei tą sumuzikavęs ar sudainavęs, jau linkęs apsisukti dailininku, rašytoju, muziku, solistu. Ir jų nė nepajudinki. Galima būtų ir nejudinti, jeigu jie žinotų savo vietą ir savo vertę.

Bet dažniausiai taip nėra. Kam nors prasitarus, kad menininko požiūriu rezultatas buvo prastas, ginamasi lietuviybės ugdymu ir pan. Tačiau, lietuviybę ugdant, reikia ugdyti ir mūsų meninę, literatūrinę ir muzikinę kultūrą, kitaip ir ta pati lietuviybė liks tik primityvumo ir atsilikimo sinonimas.

Taigi rūpestis yra ne patriotizmo išguiti iš kūrybos, bet kaip tik patriotizmą sukūrybinti. Niekas gi nekėlė balso prieš patriotizmą ir aplamai prieš lietuviybę menuose, kai ji akivaizdžiai reišėsi V. K. Banaičio "Jūratėje ir Kastytyje", Balio Sruogos "Milžino paunksmės" plokštelėje, to paties Balio Sruogos ir Vytauto Marijošiaus "Priesaikoje", Brazdžionio ar Putino žodžių kantatoje, kūrybingose rezistencinės temos dramose, Jono Aisčio, Bernardo Brazdžionio ir Henriko Nagio eilėraščiuose ar net gero poetinio žodžio, o ne vien parėkavimo, estradinėje muzikoje. Nejaugiai krūptelėjama tik tada, kai steigiamasi sudaryti viešąją opinią, jog kiekvieną patriotizmo vardu pateiktą sceninę ar knyginę menkystę būtina apšaukti dideliu laimėjimu. Bet kur tada nueisime, kai visai nepaisysime visur kultūros srityje privalomų kūrybinių kriterijų? Atsidursime tokiam ekligatvyje, kad baliui iškeptas geltonų, žalių ir raudonų klotų tortas jau bus vainikuojamas Lietuvių fondo premija.

Vis dėlto dar nesame taip toli šia kryptimi nuėję. Bet nenuėję tik dėka pavienių ir pačiam sau didelių reikalavimų keliančių kūrėjų, kurių kūrybiniai užmojai ir jų rezultatai išlikę.

Išliekančios bus ir skulptoriaus Vytauto Kašubos skulptūros, liudijančios šio amžiaus lietuvių išėivijos kūrybinio gyvenimo aukštumas.

k. brd.

NAUJOJI J. JANKAUS APSAKYMŲ KNYGA

VYTAUTAS A. JONYNAS

Jurgis Jankus, IR NEBEPASIMATĖM. Pasakojimai. Išleido Lietuvos knygos klubas Chicagoje 1977 metais. Aplanas — Rūtos Čepalytės. Knyga 343 psl., kaina — 7 dol. gaunama "Drauge".

Nors Jurgis Jankus nėra pačiu produktyviausiu lietuvių rašytoju, jis nemeta, kaip kad kiti, ginklų ir laikosi pasigerėtinai tvirtai. Paskutiniojo dešimtmečio būvyje jis praturtino lietuvių rašiją net dviem apsakymų rinkiniais. 1973 metais pasirodė jo "Užkandis", o praėjusių metų pabaigoj — naujoji apsakymų rinktinė, pavadinta "Ir nebepasimatėm" vardu. Stamboka 343 puslapių knyga. Įvairi savo medžiaga, sužetais, pagaunanti pasakojimo gyvumu, kai kurių samprotavimų aktualumu. Gal labiau už kitas atverianti duris į rašytojo darbo kambarį, parodanti jo įrankius, sutelkianti progą perprasti jo techniką.

Jurgio Jankaus skaitytojai pristatyti nereikia. Verta tik prisiminti, kad jis yra bandęs savo plunksną įvairiuose žanruose. Dramaturgijoje pjęse "Po pelio ašmenimis". Vaikų literatūroje — pastanga perkurti tikrovę fantastiniam plane, naudojantis lietuvių pasakų elementais ("Senas kareivis Matutis", "Po raganos kirviu"). Tačiau Jankaus "terra firma" lieka proza. Čia giliausiai įmintos jo pėdos. Nors ir laikydami jį tradiciniu rašytoju, nesivaikščiojame naujovių, kritikai vienišiai pripažįsta jam nuostabią pasakotojo dovana, nuopelną narplioti intriga, palaikyti įtampą, drąsą naudotis detektyvinės literatūros modeliais. Užtat Jankus laikomas gryna priešingybe ir pavyzdžiu kitiems bultiniam rašytojams, kurie vis veja "smėlio virvę", niekaip neišsikarnodami iš ilgų gamtos aprašymų, sauso kaimo realijų registravimo. Naujas Jankaus rinkinys dar ir tuo įdomus, kad jis kažkaip pateikia pavyzdžius iš visų autorius kryptelėjimų į įvairius žanrus.

Pažymėkim tačiau, kad "Ir nebepasimatėm" savo apimtim kiek skirtingas nuo ankstesnių Jankaus novelių rinkinių. Talpinamų dalykelių skaičius čia daug mažesnis. Rinktinėje "Pirmasis rūpestis" (beveik perpus mažesnė, 210 puslapių knygelė) jų tilpo keturiolika. "Užkandis" randame aštuonias. Naujausiam rinkinyje tebėra vos penkos.

Esama, atseit, akivaizdaus poslinkio į ilgesnį pasakojimą su visais pavojais apsunktin apsakymus nereikalingais įtarpais, ištiesimais, pasakojimo eigos užvilkinimais. Ne tvirtintumėm, kad tų ydų nesama, bet nemažiau ryškų, kad Jankus turi retą apskrumą taip vikriai sukalšioti palaidus stilius, kad visi tie kompoziciniai trūkumai skaitytojui nepastebimi. Dažnai tik atsivertęs pasakojimo pradžią (o kas iš eilinių skaitytojų daro tokią proto gimnastiką) skaitytojas pamato, kiek autorius, tyčia ar ne, yra vedžiojęs jį žunkeliukais. Panašius triukus daro, kaip žinome, detektyvinių novelių, romanų, vaidini-

Vytautas Kašuba

Lietuvos karalius Mindaugas

Nuotrauka Vytauto Maželio

mų rašytojai ir galbūt Jankus yra iš jų pasimokęs (kaip, prisiminkim, mokėsi ir Dostojevskis). Pastebėkim tačiau, kad kažin ar visi tie vingiai taip šaltai apskaičiuoti. Dažnai jie spontaniški. Ypač tuose apsakymuose, kur nostalgijos šviesto pasimato praetis Lietuva. Jankui pažįstama, nuolatos širdyje gyva kaimo buitė. Vaikystės prisiminimų pasaulis (kaip gaudė subėgę dubury lydeka, kaip ji, vaika, gūdžiai viliojo liūnų properšos). Ties lyriniai įtarpai taip vaiksūs, kad skaitytojas net ir nepagalvoja, jog apsakymui jie nevisai būtini.

Nesusidarykim sau įspūdžio, iš kitos pusės, kad naujojo rinktinėje Jankus yra akliai užsidaręs tame tolimų prisiminimų pasaulyje. Priešingai, aprašomieji dalykai vyksta įvairiuose fonuose. Pirmosios dvi novelės vaizduoja amerikietiškoje bultie. Tituliniam apsakyme "Ir nebepasimatėm" parodomis iš darbo rikiuotės pasitraukusio pensininko vargellai. Antrajam apsakyme "Istorija iš pirmųjų šaltinių" jaučiam Jankaus pastanga perteikti senosios ateivių kartos kūrėmų rūpesčius. "Gal tik tokios vienos" — gražina skaitytojo atmintin slogią vokiečių atmosferą. Tik paskutiniai du apsakymai — tiesa, patys ilgiausi — piešia Letuvos kaimo — senojo ir Nepriklausomybės laikotarpio — buitį. Bet ir jos traktavime randame naujų spalvų, gal-

būt atsiradusių brutalios Amerikos tikrovės poveikyje.

Savo vidine sąranga, sužeto traktavimo priemonėmis, Jankaus apsakymai nemažiau įvairūs. Mažiausiai sudėtinga yra pirmoji novelė: "Ir nebepasimatėm". Tai vienlinknis prozos srovinimas, kuriame trumpai supažindinęs skaitytoją su pagrindiniu ir vieninteliu savo veikėju — Anastazu Šarka — autorius leidžia jam išsipasakoti savo gyvenimus, vaidinant Kalėdų Senelį žaislų skyriuje. Jankus gyvai ir jautriai atskleidžia pensijon pasitraukusio dypuko gyvenimo problemas. Išmūstų iš rutinos vėžių žmonių padėtį. Jų vienišumą. ("Šnekam ir nuo šnekėjimo tvirtėsi jaučiamės"). Galbūt M. Katiliškis savo "Apsakymuose" dramatiškiau užkliudo jų neviltį, bet esama šame apsakymelyje, bent pirmuosiuose puslapiuose, daug gyvenimiškos tiesos. Nelaimė, toličiau jis išvirsta žurnalistiniu ir kiek dirbtiniu reportaželiu. Skaitytojas daug kuo neįtikti. Nors apsakyme įkyro-kai jaučiasi autoriaus pastanga aukštinti Lietuvos ūkininkiją (tą patį reikškinį aptiksim, tarp kitko, perdėm išisai ir kituose apsakymuose), vis vien pramanyta fabula, kad šlavėjui patikimas Santa Claus postas, kažkaip pernelyg išlaužta iš piršto. Atrodytų, kad Jankus užlaikęs jog šiai "pedagoginei" profesijai būtinas tam tikras "cenzas",

kad paprastai tuos darbus atlieka unių apsauga turintys profesionalai, kad tik stambios parduotuvės gali sau leisti panašius dalykus, nes išlaidos — apranga, apavas, grimo dalykai — nemažos. Skaitytojai kažkaip neaišku. Iš vienos pusės atrodo Anastazas pasamdytas didžiulien krautuvėn, nes ji įsigali specialiai pritaikinti vaikučių šautuvą. Iš kitos — faktai, kad jo savininkas ir jo boba nuolatos kiša nosį į smulkius reikalus, rodytų, jog tai esama labai niekingo biznio. Jeigu Jankus norėjo šio apsakymėlio priedanga komentuoti amerikietiškoji sistemą, tai jo komentarai nedrąsūs ir banalūs. "Dabar apgaudinėjam vaikus. Paperkam dovanom, kad leistųsi apgaunami, o paskum jie apgaudinė kitus, kad gautų pinigų..." Čiabuvių vaikų psichologija, atrodytų, Jankui mažai pažįstama. Iš viso novelėje esama apčiai didaktiško, naivumo, o tie dalykai anaipol nepatraukūs.

Nemažiau nuvilia ir kita novelė, vaizduojanti Amerikos tikrovę — "Istorija iš pirmųjų šaltinių" — ir šiuo atveju Jankaus pralaimėjimas skaitytojui dar skaudesnis. Pramanyta ji žitai. Autorius susigalvoja parašyti apybraižą apie senosios emigracijos kartos pirmūną, kažkokį Stasį Burbą, prieš ketvirtį šimtmečio buvusį stambiu kukuiliu miesto gyvenime. Mat, ansai bi-šuliavęsis su politikieriais, lankęsis

Baltuosiuose Rūmuose ir daug padėjęs tėvynaiams, išrūpindamas jiems leidimus raitųjų paradas, piknikams ir panašiai. Reportažo autorius įsigeldžia pasitikrint, ar tą Burbą kas dar prisimena ir kaip. Užtat ir pavadintas tas apsakymas: "Istorija iš pirmųjų šaltinių".

Spalvinių galimybių tokio pobūdžio apsakymui yra daug. Galima pasirinkti satyrinį dažą, galima viską panardinti "Sventųjų žyvatų" koloritan. Bet paprastai panašaus sukirpimo apsakymų kompozicija maždaug vienoda. Esmėj tai kvotos, tardymo metodas. Ir Jankui šis formulė ypač paranki. Jis labai mėgsta tokį "estafetinio pasakojimo" būdą. Pristatė apklašinėjamą asmenį, išprovokuojį jį beriti tai, ką jis žino, o paskum tik baksnojį pažodėn, daugiau mažiau dirbtiniais iškišimais, kad skaitytojui susidarytų iliuzija, jog esama kažkokio pokalbio, o ne perdėm nesibaigiančių tiradų, monologų eilė. Taip yra ir šiuo atveju. Dialogas pažymėtinais dirbtiniais. Jankus kartis nuo karto pamašio šaukšteliu, nukeldamas pasimatymo seną kitos dekoracijos, na, tai į karčiamą, tai į stubą, bet visumoje gaunasi paskirų, liudijimų klijuotė (Scrap book). Apsakymas neatsiplėšia nuo reportažo lygio.

Deja, net ir čia, kaip kad žinom iš žurnalų, televizijos programų, filmų, amerikiečiai paprastai parodo daugiau išdringumo. Pasirinkę tokį sužetą, jie dažniausiai pasuka viską 90 proc. laipsnių kampą, parodydami visuomenės šulo gyvenimo išvirkščią pusę. Iškinisdami nuslėptus dalykus, atskleidžiami savi-valdybinių rinkimų machinacijas ir kitka. Jankus savo apsakymėly to nedaro. Visumoje skaitytojas ne ką sužino apie tą Stasį Burbą, nebent tai, kad jis buvo išsugojęs sveikus lietuviškus mitybinius principus. Kito dešra pasitepes grietinė ("Kam duona gadinti, kad be jos skanu").

Bet apmaudžiausia ne tai. Gal iš tiesų panašaus sukirpimo dalykėlis kažin kokio epinio platumo ir nesuteikia, bet vis vien jo rėmai leido, jei autorius būtų bent kiek pavargęs prie Amerikos socialinės istorijos knygy, sukurti, vykusi vinječių pagalba, gyva, jaudinanti pirmosios emigrantų kartos, to župerio, ant kurio bujoja jankių kapitalizmas, gyvenimo freską. Nebūtinai "Godfather", bet socialinę dimensiją, tolimą atspindį nuo Up-ton Sinclair'o "Džiunglių" turintį kūrinių. Jankus tuo tarpu plavinėja paviršium, pasakodamas visiems žinomus ir įsibodusius dalykus: parapijų steigimus, šipkortes, salinių "romantiką", prakalbas mitinguose. Tiek išgauti iš "pirmųjų šaltinių" yra pažymėtina maža. Kažin ar nedaugiau sudėjo tiesos Cvirka savo "Frank Krukan", Amerikos niekad nematęs. Ir dabar, kai turim "Pensilvanijos anglikasų Lietuvą", šis buities aprašymo seklumas kažkaip nedovanotinas. Norėtumėm guostis, kad šis apsakymas tėra vien apmatas platesnės apimties kūriniui, kuris ima kankinti Jankaus vaizduotę.

Vokiečiųmečio įvykiai teikia medžiagą apsakymui "Gal tokios tik vienos". Kažkodėl norisi įtarti, kad

(Nukelta | 2 psl.)

Jurgio Jankaus apsakymų knyga

(Atkelta iš 1 psl.)

tai perdūrta į prozos kūrinių pjesę. Taip viskas čia paremta vietoje, laiko ir veiksmo vienumos principu. Kai mo seklyčio puošia eglutė. Kūčių pavakarys. Už lango pūga. Scenai prasiveriant, matom du savo kailyje nerimstančius žmones, nes toji dargana neleidžianti jiems nugabenti kažkokio vežulio Gebietisko mlsariatan. Tursiasi vaikučiai. Trobon įsenka senis Dauda. Staiga triukšmas. Įsibalo doja vidun apsnigti okupantai, reikalaujami, kad jiems ištemptų į pusnį įvirtusį automobilį. Lietuviai, o jų būrys stuboj vis gausėja, mėgina juos perkalt, palaukti, kol aprims pūga. Kviečia Kūčių. Vokiečiai spyrtoja. Pasirodo, jie veža belaisvį, pagautą žydą. Įtampa pašokėja dar porą laipsnių, kai įverčiamas scenon Abromas. Sodybos gyventojai jį atpažįsta. Vokiečiai klaus: kodėl ir kaip? Vėl daug aiškinimosi, bet įtampa auga. Pagaliau visi sėda, net ir Abromas, prie Kūčių stalo. Nemažai šnekos apie lietuviškus papročius, valgių skanumą, nemažai nelauktų peripetijų (vaikučiai prašo, kad geštapininkai atiduotų jiems žydą žaislelio vieton; jie pasikinkysia jį į rogutes). Tada pjesės kulminacinis punktas. Senis Dauda pasirodo ne šiaip sau priklydęs. Ir jo monologui ateina eilė. Ir jis pasakoja Abromo istoriją. Pasirodo, jog 1915 metų pavasarį Abromas išgelbėjęs nuo kazokų besislapstančių prūsų. Neišdavė, kur jį paslėpęs, nors rusai jį kone negyvai užplakė nagalkom. Vokiečiams parodomi (nors vienas jų jau nusitašęs) ir rimbi randai Abromo nugaroj. Blaivusis gražina žydai gyvybę, nes girdėjęs iš tėvo lūpų kažkokį panašų įvykį. Gal tai buvo Otto tėvas, gal ir ne, bet viskas baigiasi laimingai.

Nėra ką ir sakyti, Jankus pasakoti moka. Jis intuityviai nujaučia, kad skaitytojo pažėjimas įtempti dėmesį neperšoka 15 minučių. Tai moksliškas principas, kuriuo remiasi televizija, ir sakoma, kad ateinančios kartos jau dabar yra „užprogramuotos“ laukti reklamos (commercial). Šitaip sudaigstyta yra ir šis apsakymėlis. Bet reiklesniam skaitytojui kažkaip to dar nepakanka. Pilna kilnių intencijų parodyti, kad „Neša žemei atpirkimą Kūčių vakaras brangus“, ši novelė nemažiau melodramatiška, užsakyminė, schematiška. Dori lietuvių dešinė, okupantai (iš jų vienas ateina į dorą) kairė, moralai — per vidurį.

Daug kas yra stebėjėjis (sakoma, kad Cvirka sau galvą laužęs), kaip dažnai rašytojai, poetai nekrepia jokio dėmesio į tinkamo pavadinimo rinkinui parinkimą. Sofija Kymantaitė-Ciurlionienė buvo iš tų, kurie bardavo juos už pavadinimų neskambumą. Švokščiančių prieblisų samplaikas, pvz. „Ties aukštu sostu“. Bet kažin ar vien saskambiai svarbūs. Svarbiau gal ką pavadinimas įtaigoja skaitytojui. Šia prasme ir Jankaus „Ir nebeapsimamė“, bent perskačius pirmuosius tris apsakymus, gali imt kalbėti skaitytojui: „Je, visot tol mašatyje, taip ir nepasimamė. Aš nebeapsimačiau su tikruoju Jankum, kokį prisimenu iš „Pirmojo rūpėsčio“ ir kitų knygų“. Laimei jo tikrasis profilis prasišviečia likusiose rinkinio apsakymuose. Gal ne visai toks, koks liko mūsų prisiminimuose (juk ir mūsų skoniškai keičiasi), bet vis vien atpažįstamas.

Pirmasis tų pasakojimų pavadinimas „Šlapus ir anapus telysės“. Mįslingų pavadinimų, bet visiškai išsakančių šios novelės, kur eina lygiagrečiai legendinis ir realistinis elementas, pobūdį. Autorius nukeldina skaitytoją į tolimus senojo kaimo laikus, kai romius žemdirbius sudrumsdavo Valančiaus aprašytieji vengrai ir čigonai. Kaip tik tokia „čerauninė“ čigonė čia ir sujaukia protus, įtkindama tėvus, jog jų

Vytautas Kašuba

Lietuvos valdovas Gediminas

Nuotrauka Vytauto Mažello

mergę jį atpažinusi būsimą karalaitę. O kai prišneka tetui, kad ir jis turįs gyslose karališkojo kraujo, to tik ir tereikia, kad Kundė būtų auginama kaip panelukė. Pasmerkta senmergystei. Bet ji krenta į akį Soterui, darbščiam našlaičiui, pastačiusiam ūkį ant kojų. Nors ir ne visai drąsinamas piršlio Ciprijono, jis važiuoja jai pirštis ir laimi jos ranką. Čia vidury pasakojimo — skaitytojų didžiausia įtampa, nes Jankui yra du keliai. Pakartoti kažką panašaus į Žemaitės „Petra Kurmelį“ ar pasirinkti Valčiulaičio „Daili žmona“ novelės modelį. Jankus pasirenka kitą kelią, pasinaudamas liaudies pasakų motyvu. Soterui pridera irgi įrodyti savo bajorystę ir jis ima pasakoti ūkininkaitėi apie paslaptingą maišiuką, kuris jam atlieka namų darbus. Kuris taip pat gaunąs lupt, kaip prilingsta. Kaip visos pasakos, apsakymas užbaigiamas laiminga pabaiga.

Visumoje esame akivaizdžiai nuansuoto, stilingo dalykėlio, kuriame jaučiasi Jankaus kūrybiškumas, sugebėjimas ne vien gyvai pasakoti, palaikyti įtampą, bet ir operuoti puikiu dialogo valdymu, jautriai pagautais gamtos vaizdais, tautosakinio stiliaus (čigonės solo partija). Pasakos koloritas sutelkia šiam apsakymui šventišką pakilumą. Vališkystės prisiminimų įtarpai — lyrišką gaivastį.

„Būdavo einam takučių per mišką, pasižnekučiuodami apie riešutus ar baravykus, prieinam alkšteį su senais apipuvusiais kelmiais, apie kuriuos paparčiai (Tėvas juos visada vadindavo papartėmis ir neretai kviesdavo palenktynti, kurio kvapas ilgesnis). Pasirinkdavom, būdavo, po ilgiausią papartėlį, sudėdavom į krūvą, kad būtų vienodo ilgumo, paskum gerai įsikvėpdavom ligi pat pilvo galo ir garsiai, abu vienuodu greitumu, pradėdavom skaityti iš apačios į viršų šakeles sakydami; artė-papartė, artė-papartė, artė-papartė. Akys iš galvos išsivadavo, veidai mėlynuodavo, bet taip būdavo smagu, kad galia su tėvu išlaikyti ligi pačios viršūnėlės....“

..... — taigi, prieinam alkšteį pilną senų patrešusių kelmų ir apie juos būriais susibūrusių paparčių, tėvas apsidairo ir sako: va tai čia ant to tako eiguolio piemuo užtiko gyvačių šeimą“.

Paskutinis apsakymas „Liudininkas“ — ilgiausias iš visų rinkinyje, talpinamų kūrinių ir savo pobūdžiu vėl skirtingas. Šiuokart vaizduojamas jau nebe senasis pasakų kaimas, bet Nepriklausomybės laikotarpio gyvenimas. Tai savotiški „kovų dėl žemės vaizdai“, nes iš esmės autorius parodo, į kokius kompromisus su sąžine gali eiti be žemės bernas, kai buože jį suvilioja pažadu išgauti jam iš valdžios sklypelį. Turinys jo paprastas. Yra toks turtingas ūkininkas Bertulis, tikras despotas namuose, nuolatiniams tvirtėjimais pasiuntęs dangop žmoną, kuris turi dukterį Valę. Toji pasižneka kai kada, kojas plaudama, su kaimyno bernu Petru. Tėvas siunta. Beveik gatavas ją irgi užkulti. Bet atsiranda geresnė išeitis. Kaimynų sodybą užpuola naktį plėšikai. Žiauriai kankina lupikautoją Kurdulį ir jo žmoną. Jie būtų viską praradę, jei ne jų bernas Pranas, kuris neišdavė paslėptų aukštinukų. Bertulis įsimeilia Pranui, nugirdo jį ir prikalba, kad tasai pasakytų Petrą, jog jis buvęs plėšikų tarpe. Už tai jis Pranį užtarsiąs žemės dalinimo komisijai ir jam atrėsią gabalą geros žemės prie lentjųvės. Viskas klopasi gerai. Petras ruimamas, patupdomas kalėjimui. Bet Bertulis savo pažadų nelaiko, ninkui klus. Tuo pat metu Pranas išsiaiškina, kad Bertulis jo prašymu komisijai visai nesirūpina, ir jį paprasčiausiai apmulkins. Išgirdęs jis pasima kirvuką ir keliauja sutvarkyti sąskaitų su buože. Bet ten besiaiškinant, paskui besitasant su šautuvu rankoj, Bertulis pats persišauna. Kirvuko atseit neprireikia. Pranas vis dėlto susiranda mašną, kur senis slėpė aukso rublius, ir ją išsineša. Bet kai sekančią dieną jos įšiekio malkinė, kur paslėpęs, neberanda. Velniai bus ją nujoję, pagalvoja sau.

Visa tai apsakoti Jankui prireikia arti 170 puslapių. Bet Jankus taip moka sukurti gresmės atmosferą (duktė bijosi tirono tėvo, Pranas — grįžusio Petro), taip pripina scenų — scenelių (Pranas jaučia trauciamą žmonos seserį; toji irgi būtų nieko prieš), kad skaityti neprailgsta. Iš kitos pusės skaitytojas praregi ir Jankaus pasakojimo ribotumą. „Liu-

dininkas“ yra daina be galo ir pradžios. Šitaip irkluojančias, galima būtų tęsti toliau, būtent: kriminalinė policija užčiuopia siūlo galą, ima sukli lasso apie Pranio galvą ir t.t. ir t.t. Žodžiu, apsakymėlis lengvai gali būti palaikytas pramoginiu pasiskaitymu. Tačiau panašiu į amerikietiškus „potboilerius“. Juo labiau, kad Jankus, sakytumėm, giliai apsikrėtęs amerikietiškos kultūros bacilomis. Scenos, kuriose vaizduojamas Kurdulio kankinimas, pernelyg išstos, pertemptos, tarsi Jankus mėgautųsi sadistiniais reginiais. Kitu būdingu Jankaus bruožu yra jo pomėgis kurti situacijas, kuriose veikėjus kankina kaltės jausmas. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad Jankaus apsakymuose esama psichologinės gėmės. Bet kai pažvelgi į personažų galeriją, apsakymo charakteriai nėra per daug išryškinti. Kartais net šaržuoti (Bertulis). Tačiau, palyginus su pirmaisiais rinkinio apsakymais, „Liudininkas“ kur kas brandesnis. Jankaus kalba sodri, žodinga. Dialogai gyvi, tikri.

Pažintine prasme ši apysaka tikrai įdomi. Nors Jankus nelinkęs atidžiau pažvelgti į klasių santykius kaimo arba moters būkle, tie dalykai, kaip kažkaip išryškėja savaime, kaip išskyla paviršiu ir kiti ano meto trūkumai: tismų primityvumas (Petra nubaudžia, neįrodė jo kaltės), policijos menkystė. Dalykai, kurie nežinomi čia užaugusiam jaunimui. (Bent čia rašantis niekad nebuvo aptikęs iki šiol taip vaizdžiai sukurtų scenų apie Tanano — Rickaus slautėjimą.) Užtat neabejotinai, kad išelviškoji visuomenė pastitiks naująją Jankaus knygą su dideliu susidomėjimu ir palankumu.

Nauji leidiniai

• KARYS, 1978 m. kovo mėn., Nr. 3. Pasaulio lietuvių karių-veteranų mėnesinis žurnalas. Redaguoja Z. Raulinaitis. Administruoja Leonas Bilelis. Redakcijos ir administracijos adresas: Karys, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Metinė prenumerata —

Šio numerio temos: Aukštaitijos pilialakniai, Gedimino tėvo klausimas, karo ir okupacijų atsiminimai, veteranų ir šaulių veikla, karinės žinios ir kt. Žurnalas gausiai iliustruotas.

Moralinės dimensijos klausimu

Atsakymas į mano straipsnį atsiliepusiems

Kartinėj kultūrinio „Draugo“ parašė (kovo 11) buvo išskeltas moralinės dimensijos klausimas tautinėje mūsų kovoje. Atsiliepė „Naujienos“ dviem atvejais: vedamuoju „Trečioji Ylos dimensija“ (kovo 15) ir K. Povilaitis straipsniu „Žodžiai ir darbai“ (kovo 24).

Vedamasis pastebi: „Iš paskelbto rašinio susidaro įspūdis, kad kun. Yla būtų neatrekęs dėmesio į moralinę dimensiją, jeigu lietuvių tautos priešai moralinės dimensijos nebūtų naudoję saviems tikslams. Dimensiją jis pradūrė, bet ylos neištraukė. Jeigu jis tą ylą būtų ištraukęs, tai pro pradūrimą būtų prasiveržę ne lietuvių tautos priešai, bet artimiausi paties Ylos draugai ir bendradarbiai“. Pusė straipsnio paskirta konkrečiam pavyzdžiui, kaip „pranašesnis lietuvis katalikas“, būtent — teisininkas Stravinskis „triuškinamas“, ir tai daro „ne komunistai, bet kun. Ylos draugai“.

Draugu, ačiū Dievui, turiu iš įvairių grupių, netgi įvairių pažiūrų. Gyvenimo aplinkybės

—tragiškos ir džiugios — suartino žmogiškais, tautiniais, kultūriniais ryšiais, kurie, nežiūrint kitų skirtumų, verčia ir, manau, tvers ligi grabo lentos. Nežinau, kurie iš tų mano draugų galėtų būti teisininko Stravinskio priešai. Tapatinti vieno draugus su kito priešais, manau, iš viso nėra teisinga. Pagaliau ką reiškia „priešai“ — asmeniški, pažiūriniai, politiniai ar tik taktiniai? Asmeniškoji „priešybė“ nėra girtina niekad. Bet daugialytė visuomenė yra suprantama ir leistina pažiūra, politinių nusistatymų ir taktikos skirtybė ar net priešybė. „Naujienų“ vedamasis šių skirtumų nedaro, ir tai yra publicistinis minusas, nepatarnaujantis visuomeninių svarstymų blaivumui.

Kazys Povilaitis savo straipsnyje pateikia naują pavyzdį, kaip buvęs „išguitas“ iš „Draugo“ L. Šimutis ir kaip buvęs „sugriautas“ jo autoritetas. Autorius teigia, kad „didele dalimi čia bus kaltas ir dabar tame „Drauge“ dėl katalikų dorinio nuosmukio ir dėl nereagavimo dėl jo dejuojant šis pats kun. St. Yla“. Jo (Ylos) kaltė esanti dviguba.

Visų pirma K. Povilaitis atpažįsą katalikų pasitarimą, įvykusį prieš 20 metų (1958) Lietuvos suvažiavime Bostone. Esminis jo teiginys yra šis: „Visų nusteblimui (Yla) pasiūlė Šimučiu pasitraukti iš Alto ir rašyti istoriją. Jo vieton pasiūlė gretimai sėdinti prof. S. Sužiedėlis“. Toks mano pasiūlymas tikrai yra buvęs. Tik linkęs manyti, kad vietoj žodžio „pasitraukti“, galėjo būti „paimiti atsotogų“ istoriją rašyti. Tas istorijos rašymas čia ir keičia visus tolimesnius K. Povilaitio komentarus.

L. Šimutis buvo man pasipaskojęs turįs dienoraštį, kurį vedęs nuo Lietuvos III seimo (buvo tuomet jo nariu). Dienoraštyje esą fiksuoti katalikų federacijos, katalikų susivienijimo ir kiti svarbiausi įvykiai Amerikos lietuvių veikloje. Apgailestavo neturįs laiko parengti tą dienoraštį spaudai. O po jo mirties, girdi, niekas kitas jo neįsikaitytų, nepapildytų, neatkurtų tų įvykių. Man atrodė, šis darbas Amerikos lietuvių istorijai taip svarbus, kad jo toliau atidėlioti negalima. Raginau jį atsisakyti kiti darbu, kur jis gali būti pakeičiamas, ir imtis šio.

Šis mano rūpestis ir išsprogso minėtame katalikų pasitarime: tegu Šimutis geriau rašo istoriją, o Altojo vietą gali pakeisti kad ir prof. Sužiedėlis. Kodėl Sužiedėlis? Žmogus nepriklausė nė vie-

STASYS YLA

nai tada besipešančiai politinei katalikų grupei, o šiaip išmintingas, saikus, plačių akiračių. Sužiedėliui mano pasiūlymas buvo staigmena. Staigmena galėjo būti ir mano kitiems, nežinantiems, kas slepiasi už mano pasiūlymo „rašyti istoriją“. Politikai tuoj „pagavo“ į savo reples pirmąją mano pasiūlymo pusę.

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurģija.
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Jei neatsiliepia skambinti 374-8004
Pirma lignonis pagal susitarimą.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue.
Val.: pirmad., antr., ketvirtad. ir penkt. nuo 1 iki 7 val. vakaro.
Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670.
Rezid. tel. WALbrook 5-3048.

Tel. ofiso HE 4-5849; rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 1:00 - 5:00 val. popiet, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Jonas G. BYLA-BYLAITIS
GALVOS IR STUBURO LIGOS
2858 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. — 476-3409
Valandos pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt. 10-4; šeštad. 10-3 val.

Ofis. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės ligos.
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 3-5893
Specialybė Akų ligos
3907 West 108rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofis. FO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJĄ
CHIRURGIJA
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
489-4441 — 561-4605

Ištalos ir buto tel. 652-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 So. 49th Court, Cicero, Ill.
Kasdien 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir šeštad.

Tada gi buvau užkleimtuotas ir išgarsintas frontininku. Tokiu kai kas norėjo daryti ir prof. Sužiedėlį. K. Povilaitis taip ir veda savo komentarus, kad atrodytų, jog tai buvo vienos politinės grupės (frontininkų) komplotas prieš L. Šimutį.

Tą reikalą su Šimučiu mudu greit (dar pačiame Bostone) išsiaiškinom, ir jis buvo užmirštas. Mudviejų santykiai ligi jo mirties buvo pagarbi ir nuoširdūs. (Nukelta į 3 psl.)

Tel. ofiso ir buto: OLYmple 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak., išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REllance 5-1811
DR. WALER J. KIRSTUK
Lietuviai gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12-4 val. popiet ir 6-8 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue.
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofs. tel. RE 7-1168, rez. 239-2919

Ofs. HE 4-1813; rez. PR 6-9861
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
71-os ir Campbell Ave. kamp.
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 10-5:30. Ketv. 1-8 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITE
7051 So. Washenau — Tel. 778-6766
Pritaikomi aktualiniai pagal gydytojų receptus.
Didelis akinų rėmų pasirinkimas.
Val.: pirm., antr., penkt. 10-5:30. Ketv. 1-8 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

Telef. — 282-4356
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 NO. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Tikrina akis. Pritaiko akinus ir „Contact lenses“
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880, rezid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Residencijos telef. GR 6-0617
Ofiso val.: pirmad. ir ketvirtad. nuo 1:00 ligi 3:00 val. popiet

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195

DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446
F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-4 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofs. tel. 586-3166; namų 381-3772
DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 So. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt. 2-7; šeštadieniais pagal susitarimą

Perskaite „Draugą“, duokite jį kitiems.

Su prof. dr. Jonu Puzinu atsisveikinant

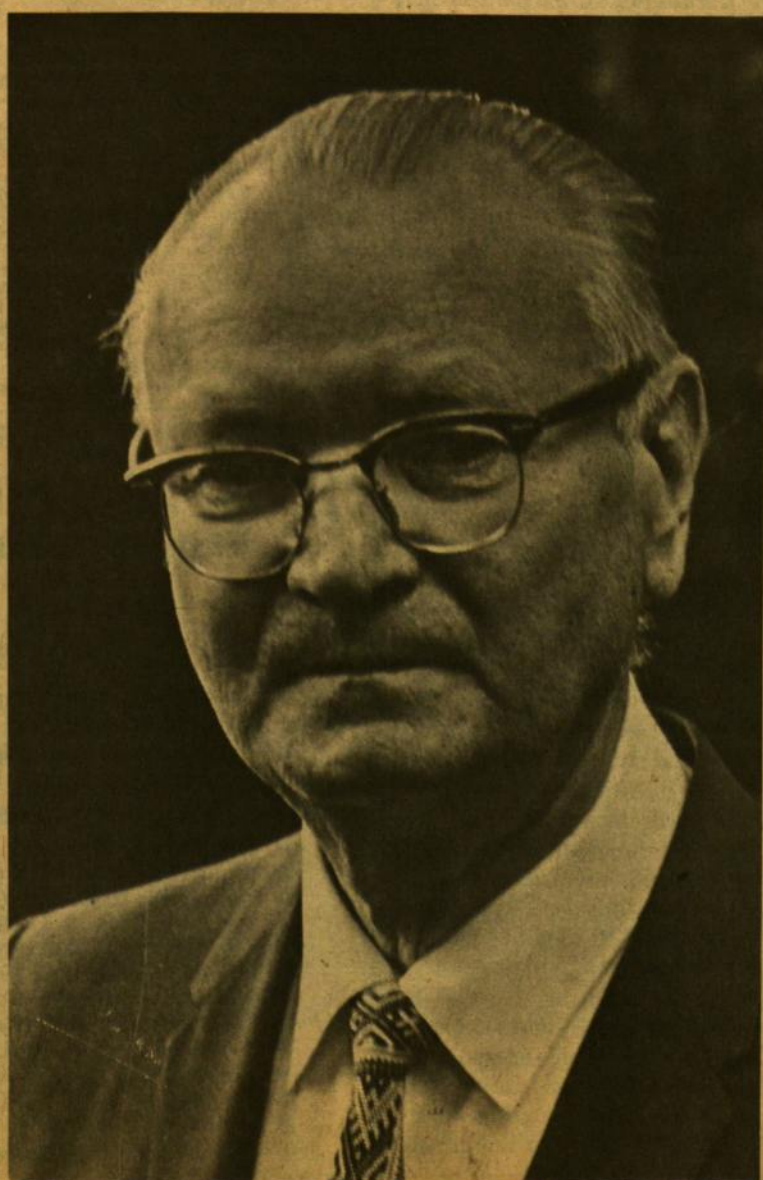
Dr. Vinco Maciūno kalba prie karsto balandžio mėn. 16 d. Chicagoje

Sunku ramiai ir šaltai kalbėti apie taip netikėtai mirusį artimą draugą, su kuriuo mane rišo keliasdešimt metų pažintis ir bendro darbo. Velionis atvyko studijuoti Kaunan 1925 metais, aš — 1926. Jis buvo 1934 metais išrinktas Humanitarinių mokslų fakulteto asistentu ir pradėjo savo paskaitas, aš — 1935. Kiek vėliau abu kėlėmės į Vilnių, kur jis buvo Humanitarinių mokslų fakulteto dekanas, o aš — to pat fakulteto prodekanas ir universiteto bibliotekos direktorius. Išvykę Vokietijon, abu darbuojome Pabaltijo universitete, kur jis buvo Filosofijos fak. dekanas, aš — to fakulteto prodekanas, vėliau dekanas.

Taip jau likimas lėmė, kad Amerikoje atsiradome tame pačiame Philadelphijos mieste. Čia vėl bendradarbiaujome kultūrinėje ir visuomeninėje veikloje; abu drauge vyko į pirmąją LB tarybos sesiją, abu dalyvavome PLB Kultūros taryboje, Lituanistikos institute, Lietuvių enciklopedijoje. Jam išvykus iš Philadelphijos Chicago, ryšiai suretėjo, bet anaipol nenutrūko ir išliko šilti bei artimi.

Mintimi nukylį į gražiusius nepriklausomos Lietuvos metus. Nepakako atgauti laisvę, bet dar labai reikėjo Lietuvą stiprinti ekonomiškai ir kultūriškai, kad taptų vertu nariu kitų valstybių šeimoje. Jau nebebuvo galima, kaip senais tautinio atgimimo laikais, vienam dirbti įvairiose srityse, o reikėjo specializuotis, kad darbas būtų našesnis.

Velionis pasirinko vieną lituanistikos sritį — Lietuvos archeologiją. Ligi tol be vieno

Prof. dr. Jonas Puzinas (1905-1978. IV. 14). Viena paskutiniųjų nuotraukų.

kito atsitiktinio svetimaučio Lietuvos prostore daugiau ar mažiau domėjosi Daugirdas, Basanavičius, gen. Nagevičius, Tarasenas... Betgi suprantama, kad mėgėjų darbas negalėjo būti labai našus moksliskai.

Su a. a. Puzinu susilaukėme savo pirmo jau rimtai moksliskai pasirengusio archeologo, su-

sipažinusio su naujais to mokslo metodais žinomajame Heidelbergo universitete. Daktaro laipsniu baigęs studijas ir grįžęs Lietuvon, velionis plačiai organizavo archeologinius kasi-nėjimus, pririnko daug vertingų eksponatų ir juos labai gra-žiai tvarkė Kauno kultūros mu-ziejaus proistorės skyriuje. Tai

buvo vienas iš geriausių archeo-loginių muziejų Pabaltijy. Taip pat dalyvavo daugelyje tarptau-tinių mokslinių konferencijų ir gausiai rašė proistorės klausimai.

Buvo labai geras ir rūpestin-gas dėstytojas. Todėl, nors ar-cheologija ir nebuvo labai pa-trauklus studentams dalykas, jo auditorijoje susirado gražus būrelis rimtų klausytojų, ku-rių tarpe buvo dabartiniai mūsų svarbieji proistorikai: čia Ame-rikoje Alseikaitė-Gimbutienė, o Lietuvoje Jablonskytė-Riman-tienė, Kulikauskas ir Volkaitė-Kulikauskienė. Tai vėl didelis velionio nuopelnas.

Mokslo darbas nebuvo velio-niui tik geresnio pragyvenimo ar asmeninės karjeros reikalas, o visų pirma jo gyvenimo pa-šaukimas, jo pareiga tautos kul-tūros ugdymui. Todėl ir tremtyje, kur jis neteko galimybės ka-sinėti piliakalnių, kur nebetu-rėjo mokslo darbui reikalingų Lietuvos archeologijos rinki-nių, velionis anaipol nepasi-traukė iš nepelningos lietuviš-kos kultūrinės veiklos ir neuž-sidarė egoistiniame savo asme-niškų interesų kiute. Gyvendamas DP stovyklose Vokietijoje, labai aktyviai prisidėjo prie taip mums tada reikalingo Pa-baltijo universiteto suorganiza-vimo, o čia Amerikoje darba-vosi Lituanistikos institute, Lietuvių enciklopedijoje, įvai-riuose mažesniuose užsimoji-muose, taip pat neatsisakyda-mas, kai gyveno Philadelphijo-je, ir pamokytojauti šeštadie-ninėje mokykloje.

Nebūdamas tik siauras ar-cheologas - specialistas ir gerai susipažinęs su kitomis lituanis-tikos sritimis, ypač kultūros is-

torija, etnografija, kalba — ve-lionis ir tremtyje nepadėjo šalin plunksnos ar rašomosios maši-nėlės.

Be to, kad ir nebūdamas itin stiprios sveikatos, visą laiką labai aktyviai dalyvavo ir vi-suomeninėje išeivijos veikloje.

Jo vaidmens mūsų visuome-nėje reikšmę itin stiprino jo as-meniškos charakterio savybės. Ramaus ir tolerantiško būdo, jis stengėsi ne aštrinti, bet kaip tik derinti, švelninti, raminti vi-sokius nesutarimus, pas mus, deja, ne kartą ištinkančius. Tad jo nebuvimas mūsų tarpe juoba bus skaudus.

Bet taip jau yra gyvenime, kur nuolat ką nors praranda-me. Nyka-Niliūnas vieną savo poezijos rinkinį net pavadino "Pradimo simfonijomis". Pro-fesoriaus Puzino mirtis ir yra toks didžiulis praradimas tiek jo gausiems draugams, tiek ir visai mūsų visuomenei.

Suprantama, kad pats skau-džiausias praradimas yra jo šeimai. Ir jai priklauso mūsų visų nuoširdi užuojauta. Ypač velionio našlei p. Konstancijai. Daug metų artimai draugauda-mas su Puzinais, mačiau, kiek daug ji reiškė velioniui. Juk mokslininko darbas reikalauja neapskaičiuojamai daug triūso ir kartu labai daug laiko. Ponia Konstancija kaip tik labai rū-pinosi ir sugebėjo sudaryti ve-lioniui namuose kuo palankiau-sias jo darbui sąlygas. Tad jai turime pareikšti ne tik mūsų širdingą užuojautą, bet drauge ir gilią padėką.

Savo kelias mintis šia liūdna proga noriu užskleisti ištarka iš Krėvės, su kuriuo mes fila-delfiečiai (drauge, aišku, ir Pu-zinai), buvome artimai susi-gyvenę ir labai jį gerbėme.

"Šiaudinė pastogė" senasis kaimo išminčius Vainorius, sėdė-

Ados Korsakaitės-Sutkuvieneš piešinys

Prie archeologo karsto

JONUI PUZINUI

Atėjai prie pat žemės vartų,
Kaip i tėviškę, kaip i namus;
Mes tik brangias įcapes vartom,
Klojam pilkapin padavimus,

Kad nepaprasto milžino būta
Su širdim visiemus gera,
Kad per platų kapinyno plotą
Kito tokio nėra.

Bet širdis kaip urna suskilo —
Jau šukelių sudėt negali.
Ir Tavo žinginiai nutilo
Neišgriaunamoj žemės pily.
Po jos bokštais, po sienom, giliai
Paklausykim jų aidą tyliai.

Kazys Bradūnas

MORALINĖS DIMENSIJOS KLAUSIMU

(Atkelta iš 2 psl.)

Ne sykį, man užklydus į Chica-gą, grįždavom prie minėtų die-noraščių. Pagaliau, po kiek laiko, prisipažino imsisis to darbo, tik nežinau —dar neapsisprendęs nuo ko pradėti: nuo ALK Susi-vienijimo, ar nuo Alto istorijos. Antrąjį nusikaltimą dėl Šimu-čio K. Povilaitis aptaria vienu sa-kiniu: "Kun. St. Yla, kun. dr. A. Juška ir dar vienas sutiko vizi-tuojantį marijonų Genrolą lat-vi, padarė intervenciją iš 'Drau-go' nušalinti L. Šimutį". Kaip ir iš kur toks teiginys galėjo atsi-rasti K. Povilaitio sąmonėje, tu-rėtų jis pasiaiškinti viešai. Ma-nau, kad tiek sąžiningas jis turė-tų būti.

Minėtas marijonų generolas latvis St. Skutans buvo išrinktas šioms pareigoms 1957 metais. Turbūt netrukus (tiksliai nepa-menau) jis atvyko vizituoti mari-jonų mokyklos Marianapolyje, ir man, pakviestam, teko dalyvauti jo priėmime. Kun. dr. A. Juškos čia nebuvo. Sužnekti su generolu nebuvo progos. Jeigu ir būtų bu-ve, tiek proto rodos užtenka, kad nesibrautum į tau nepriklausan-čios vienuolijos reikalus. Kuni-gai žino savo kompetencijų ribas; žino ir vienuolių tvarką. "Drau-gas" nėra generalicijos organas, o marijonų provincijos. Genero-las neskiria redaktorių netgi ma-rijonų, juoba pasauliečių. Dėl to daryti pas generolą "intervencija iš 'Draugo' nušalinti L. Šimutį" yra visiškai nesąmonė.

Išvada dėl K. Povilaitio straipsnio būtų ši. Pirmąjį teigi-nį jis pateikia tikrai, tik blogai jį komentuoja, nukreipdamas į kažkokį politinį komplotą. Ant-rajį jis išlaužia iš piršto ir rodo akivaizdų nesusišaudymą insti-tucinės katalikų kompetencijose. Įdomi, savotiškai trenkianti, pa-ties K. Povilaitio išvada: "Ma-tyt, ir kun. St. Yla galvoja taip, kaip galvojo Stalinas apie žo-džius ir darbus, sakydamas savo bolševikams: "Žodžiai yra vie-nas dalykas, o darbai visai kitas". Skaitytojas tegu daro savo išva-das.

Minėti du atsiliepimai i mano rašinį, gaila, neprašoko asmeniškumo, neišvengė ir reaktyvinio tono. Tokiom sąlygom darosi sunku vesti esmiškesnį di-alogą.

Lietuvos ir Lenkijos santykių dokumentai

Nekaltinkim Vytauto tariamu Kriavo aktu

Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė savo minorinėje humoreskoje "Vakaras Varniuose" ("Naujoji Viltis", 1977 m., Nr. 10, 82-103 psl.) Basanavičiaus lūpomis daro tokį priekaištą Lietuvos valdovui Vytautui: "Lenkų kvapo būtu-mėme nepažinę, jei po Kriavo sutartim netintaluoję penkių Lie-tuvos kunigaikščių antspaudai: Jogaila, Lengvenis, Skirgaila, Ka-ributas. Leisk man paklausti: kie-no buvo penktasis".

Žinoma, jei istorinius faktus bandomė aiškinti ne jų laiko, bet mūsų laikų sąvokomis ir vertini-mais, tai pasirodo tų senų laikų tik "Kreivo veidrodžio" vaizdas, todėl priekaištavimas senų laikų veikėjams, kodėl jie tada nepa-darė to, kas šiandieną, atrodo, būtų buvus naudinga padaryti, tėra skaitytojo klaidinimas. Tiek galima būtų pasakyti apie įvai-rius, mūsų laikais daromus, poli-tinius ir kultūrinius priekaištus Vytautui, Jogailai, Algirdui.

Rašytojas yra laisvas savo kū-ryboje ir istorinius dokumentus bei faktus interpretuoti savaip, juos "užtempti ant savo kurpa-liaus", tik jam nevalia tų faktų, dokumentų falsifikuoti. Savatme suprantama, kad, savo kūriniui panaudodamas tą ar kitą istori-nį faktą, rašytojas visų pirma pri-klauso nuo jo turimo to fakto aprašymo šaltinio, nuo to šal-tinio prieinamumo.

J. DAINAUSKAS

Rašytojos B. Pūkelevičiūtės ra-šinio minėtas J. Basanavičiaus pasakymas yra paremtas mūsų istoriografijoje vis dar "tintaluo-jančia" vadinamąja Kriavo "su-tartimi", tariamu "Kriavo aktu", lietuvių nekritiškai perimtu iš lenkų istoriografijos. Iš tikrųjų dėl to "akto" ar "sutarties" val-dovas Vytautas yra tiek pat kal-tas, kiek ir bet koks kitas ano laiko lietuvis.

Lenkų istoriografija įrodinėja, kad 1385.VIII.14 d. Kriave buvo susitikę keli Lietuvos kunigaikš-čiai bei lenkų atstovai ir ten "su-tarė dėl": Lietuvos ir Jogailos įvedimo Lenkijos karaliumi ir Lie-tuvos įjungimo į Lenkijos valsty-bę. Tie lenkų teigimai remiami Krokuvos kūrijos archyve esančiu dokumentu (dabar Nr. 188), ta-riamai 1385.VIII.14 d. Kriave (lo-tytų kalba) surašytu.

Iš tikrųjų, apie tą tariamą su-sitikimą Kriave tėra žinoma vien tik iš to "dokumento". Net ir J. Dlugošas savo (1455-1480 m. parašytoje) "Lenkijos istorijoje" apie aną neva susitikimą Kria-ve ir ten surašytą "sutartį" nie-ko nežino.

Tą "sutartį" (gana blogai

transkribavus josios tekstą) pir-mą kartą paskelbė Michał Wisz-niewski savo veikale "Pomniki historii literatury polskiej" IV to-me, išl. Krokovoje 1837 m. T.y. toji "sutartis" dienos šviesa iš-vydusi (ir tai tik kaip lenkų li-teratūros paminklas) tik 552 me-tams praslinskus nuo josios taria-mo surašymo Kriave. Lenkų is-torikai tik tada apie ją sužinojo ir ypač nuo XIX a. pabaigos pradė-da ją nagrinėti.

Čia neįmanu vardinti ilgą vilks-tinę duomenų, rodančių, kad, se-nosios Lietuvos ir Lenkijos valsty-bėms egzistuojant, nuo Jogailos laikų ir iki padalinimų niekas apie tą "sutartį" nieko nežinojo. Pvz. 1569 m. Liubline, kai po ilgų Lenkijos spaudimų sudaryti Lie-tuvos-Lenkijos unija, ten, seime, susitiko lietuvių ir lenkų atsto-vai, tai lenkų delegacija buvo at-sigabenusi visą dėžę įvairiausių raštų, kuriais lenkai bandė įro-dinėti, kad Lietuva seniai pri-klausanti Lenkijai. Tai lenkų de-legacijai vadovavo Krokuvos vys-kupas Padniewski, kurio žinioje juk buvo tos kūrijos archyvas, o jame toji "sutartis", tariamai, vi-są laiką buvo laikoma. Vis dėl-to, nei vyskupas Padniewski, nei joks kitas tos lenkų delegacijos narys nė žodeliu neužsiminė apie anos "sutarties" buvimą, nors šiandieną tas dokumentas lenkų

(Nukelta į 4 psl.)

Vytautas Kašuba

Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas

Nuotrauka Vytauto Mažello

Dar Kriavo akto reikalu

(Atkelta iš 3 pusl.)

vaizduojamas kaip pagrindinis anų laikų Lietuvos-Lenkijos santykių dokumentas.

Prie ano 1837 m. paskelbto teksto, įvade, buvo duotas trumpas to dokumento aprašymas, kuriame buvo pasakyta, kad prie dokumento turėjo būti penki antspaudai, nes dokumente yra penkios skylutės antspaudams perverti. To aprašymo metu (t.y. apie 1837 m.), esa, prie to dokumento buvo dar trys antspaudai: Kaributo, Vytauto ir Lengvenio Tame aprašyme vis dėlto nieko nėra apie tai, kieno gi buvo tie du likusieji antspaudai. Vėlesnis lenkų istorikų teigimas, kad tai buvo Jogailos bei Skirgailos antspaudai, tėra nieku neparemta prielaida. Dabar prie to dokumento nėra jokio antspaudų. 1948 m. teko tą dokumentą man matyti (Krokuvos kurlijos archyve). Tada prie jo nebuvo jokių antspaudų.

Ryškiausia nesąmonė, surišta su tais trim antspaudais buvo kaip tik tas tariamas Vytauto antspaudas. 1385.VIII.14 d. Vytautas, neseniai grįžęs iš Kryžiuočių ir susitaikęs su Lietuvos valdovu Jogaila, nebuvo dar atgavęs Trakų. Tuo metu Trakus valdė ir Trakų kunigaikščiu rašėsi Skirgaila. Iš 1386 m. dokumentų matyti, kad Vytautas tada titulavosi "Lietuvos kunigaikščiu", o Skirgaila "Trakų kunigaikščiu". Trakus Vytautas atgavo tik 1392 m. Astravo sutartimi. Tuo tarpu tame, tariamam Vytauto 1385 m. prikabinamame, antspaudu buvo (rašyta: "Witawt: Ducis Trac. RE"). Labiausiai keistos yra dvi paskutinės raidės: RE, pro kurias lenkų istorikai stengiasi praeiti tylomis,

Vytautas Kašuba

Lietuvos valdovs Algirdas

Nuotrauka Vytauto Maželio

nes jų aiškinimas neabejotinai veda prie galimo sutrumpinimo žodžio REX - KARALIUS, o to titulo priskyrimas Vytautui 1385 metais būtų absurdiškas.

Savo struktūra toji "sutartis"

visiškai neatitinka anų laikų oficialių dokumentų struktūros. Tai greičiau kokia kronikinė žinia, gana chaotiška, be jokio suskirstymo, privalomo anų laikų oficialių dokumentų schemai.

Cia dar galima paminėti, kad, nors tas dokumentas surašytas, sekant anais laikais vartotą gotikos kursivą, bet jo rašmenų stilius yra net labai panašus į Krokuvos Akademijos matrikulos

Nauji leidiniai

• Jonas Šliūpas, RINKTINIAI RAŠTAI. Išleido "Vagos" leidykla Vilniuje, "Lituanistinės bibliotekos" knygų serijoje 1977 metais. Stambus, 612 psl. leidinys. Redakcinė komisija: K. Korsakas (pirm.), K. Ambrasas, J. Jurginis, J. Palionis, R. Šarmaitis. Sudarė, įvadą ir paaiškinimus parašė K. Doveika.

Apie šį J. Šliūpo raštų tomą leidinio įvade, be kita ko, rašoma: "Jame beveik išsiaiškinama didžioji J. Šliūpo knygos 'Lietuviškieji raštai ir raštininkai' dalis, svarbesnieji jo straipsniai lietuvių literatūros istorijos klausimais, recenzijos, skirtos naujai pasirodžiusioms knygoms, vertinimas, spektakliams ir pan.

Šalia tokios medžiagos, 'Rinktinių raštų' tome pateikiamas stambus pluoštas J. Šliūpo atsi-

rankraščių, o toji matrikula buvo pradėta rašyti 1400 metais.

Beveik trisdešimt metų domiuos tuo dokumentu ir su juo surišta literatūra. Šiandien neabejoju, kad tas tariamas 1385. VIII. 14 d. Kriavė surašytas dokumentas iš tikrųjų yra povytautiniai ir pojogailiniai laikais nežinia kieno sufabrikotas raštas, nepatikrinus jo autentiškumo, lenkų istorikų nepagrįstai įvestas į Lietuvos-Lenkijos santykių istoriją. Net ir tie kadaise prie jo tinalavę Vytauto bei Kaributo ir Lengvenio antspaudai, jei ir labiausiai būtų autentiški, nepadėtų ir negalėjo padaryti to "fabrikato" autentišku dokumentu.

Apie kelis kitus panašius senųjų Lietuvos-Lenkijos santykių dokumentus bus tolimesniuose rašiniuose.

minimų. Juose taip pat gana ryškiai išskyla įdomūs ano meto lietuvių literatūrinio bei kultūrinio gyvenimo momentai, spalvingai atsiskleidžia paties atsiminimų autoriaus veikla kultūros ir literatūros baruose. Prie raštų literatūros klausimais bei memuarų natūraliai šliejasi ir J. Šliūpo epistolinis palikimas".

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir Tarymas
2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

LADIES AND GENTLEMEN!

Hair formula JIB is Patented-Guaranteed in Switzerland and is Registered in USA, Canada, Europe. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, strengthening HAIR, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR. Using JIB you will never be BALD or GREY. 100% Guaranteed. Listed in Druggist, Red-Blue Book, Drug-Chemist Order STRAIGHT JIB LAB.: J & J, 2557 W. 49th St., 1640 W. 47th St., So. 60th Ave. & 14th St., Cicero, Ill., 1147 S. Ashland Ave., 2634 No. Milwaukee Ave., Chicago, Ill. JIB Medicine Liquid 8 oz., week supply — \$6.00. Money Order postpaid Send Today

JIB LABORATORY, 1437 So. 49th Ave., CICERO, ILL. 60640

EKSKURSIJOS | LIETUVĄ 1978 METAIS !!
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
Isteigta 1959 m.
9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643
Tel. — (312) 238-9767

6 VIENOS SAVAITES KELIONES:
1 — gegužės mėn. 1 d. — # 2 — gegužės mėn. 8 d. (užpildyta);
3 — gegužės mėn. 14 d. (užpildyta); # 15 — rugsėjo mėn. 25 d.;
16 — spalio mėn. 9 d.; # 17 — spalio mėn. 16 d.

DVIEJŲ SAVAIČIŲ KELIONES:
4 — birželio mėn. 12 d. (Vokietija);
5 — birželio mėn. 18 d. (Roma);
6 — birželio mėn. 26 d. (Leningradas);
7 — liepos mėn. 2 d. (Roma);
8 — liepos mėn. 10 d. (Sveicarija);
9 — liepos mėn. 17 d. (Paryžius);
10 — liepos mėn. 24 d. (Ryga-Leningradas);
11 — liepos mėn. 31 d. (Leningradas);
12 — rugpjūčio mėn. 7 d. (Sveicarija);
13 — rugpjūčio mėn. 14 d. (Paryžius);
14 — rugsėjo mėn. 4 d. (Ryga-Leningradas);
15 — gruodžio mėn. 20 d. (Kaliėdinė)

Dėl kainų ir platesnių informacijų kreipkitės į American Travel Service Bureau.
Visos ekskursijos apima Kauną ir Trakus. Visos skrenda su palydovu.
Taipgi parduodame pagilintus skridimus (Charterius) į Londoną, Frankfurtą, Žurichą, Varšuvą, Havajus, Las Vegas ir kitur.

Mirties kolonose

Ištrauka iš Anatolijaus Kairio premijotojo romano "Po Damoklo kardu"

Pro miego transą Gordonas jaučia smūgius į koją, į šoną, vieną ir kitą. Jis susiriečia, išsitiesia, pasitraukia ir vėl pasirita, neįstengia atsipalaiduoti. Kažkas jį laiko prispaudęs geležine ranka, raizgo peiliu, batų galais spardo, lyg šunų uja ir žvėriškai rėkia:

— Į eilę! Į eilę!

Gordonas lekia į eilę, o eilė — minia! Išsigandusi, pasimetusi, netvarkinga minia, išprotėjusi, einanti į mirtį. Visi skubėjo be pasipriešinimo, apsikrovę sunkiais nešuliais, susidėvėjusiais, kaip ir jie patys, nebe-reikalingais šioje Hado pusėje. Tiesiai prie duobės, Gordonas neabejojo, ilgos ir gilios duobės, nes iš tokių kelionių, „garantuojančių“, kad persikelia į kitą, geresnį geto, nė vienas neatėjo į senąjį ir nepasakė, kur tas kitas, geresnis, yra...

Smalsuolių veidai juos sutinka ir palydi šypsenomis, dovanelėmis vaikams, lyg tai būtų namo grįžtančiųjų sutiktuvės. Moterys ir vaikai gauda, iš eilės išsimuša, susiginčija dėl saulėje žybtelėjusio saldai-riuko, klykia, lyg mokinės, gaudydamos futbolą. Realybė prarasta, einama sapno, ne gatvės, viduriu. Vieni stovi liūdni, palinguoja galvomis, pagarbiam nusi- teikę, praleidžia eiseną, nelyginant laidotuvinę procesiją, o kiti pašaipūniškai įvairius niekus išdarinė- ja, pirštą prie smilkinio įveda, gerkle paliečia, suprask, esate nusikaltėliai, baumės užsipelnę.

— Taip jiems ir reikia.

Juodas diržas lėtai elenka tamsėjančią gatvę. Neįspėsita kas. Geriau užsidarykite langus — kas ir daroma — idant vaikai neimtų klausinėti pamatę, kur tie žmonės eina? Pagonių minia laidoja savo vadą — geras atsakymas. Puodai, šaukštai, vežimėliai, ap- krauti manta, reikmenimis pomirtiniam gyvenimui... Moralinis vaidinimas iš supulingosios dalies... Moder- niųjų laikų klounada kelti triukšmui, kad nesigirdėtų mirštančiųjų šauksmai... O gal tai žydai, Dievo išrink- toji tauta, eina iš nelaisvės į priespaudą, iš priespaudos į vergiją, iš vergijos vėl į nelaisvę, ieškodami vietos trečiajai savo Šventykiai...

— Dievas išrinko, žmonės atmetė.

Paniekinti, pažeminti, pasidavę baimės psichozui, demonstruoja žalią vilties plakatą ir tuo dar padidina savo pamišimą: kam nors popiergalį numetus, urmu

puola — svarbus pranešimas, išsigelbėjimas, slap- tažodis... Popiergalis tuščias — pasijuokė... Juokias rimtieji, juokias kvailieji, lyg nieko nebūtų atsitikę, o klaukiau išprotėjimo nepasileps...

Dar visai nepamiršę, atšauka skaudų žodį, ir tas žodis keliauja iš burnos į burną, dar labiau skaudin- damas stebuklo laukiančius. Juokėsi ir Gordonas — iš savęs!

Šalia Gordonos — Rebeka. Ji stumia vežimėlį. Jame naujagimis šilkiniuose skarmalėliuose. Vaikas žiūri į jį lyg į tėvą. Gordonas abejoja, ar Rebeka jo žmona, nors ją myli, su ja gyvena gėtę, tačiau neprisimena, kad būtų ją vedęs. Jos našta didesnė už ją pačią, o jis eina dykas lengvai ir nerūpestingai, kartais net ironizuodamas suvaikėjusią minią. Keli prazilę seniai pažvelgė į jį sugėdindami. Ką gi... Ir jis užsimetė Rebekos našta ant savo pečių.

— Neša.

Gordoną suėmė pasiūlykštėjimo jausmas — toks jo elgesys baisnis už nemandagumą! Vilko dantų verta širdis. Gordonas neturi mažiausios intencijos patekti į vilko dantis — vienas ar minio... Pasigailėjimas jį nuves prie duobės kaip ir visus, jei pasiduos bendrai pagalbos vienas kitam nuotaiškai, apokalipsinei žydas žydai meilei...

Rebeka pakėlė ranką vienam, kitam, pakėlė ir Gordonui, pažvelgė negyvom akim, Gordonas atsakė tokiu pat abejingumu ir truputį nuo jos pasitraukė. Ji atrodė pamišusi. Ji nuolatos kedeno, braukė pirštų galais savo juodus plaukus, sulipusius į kaldūną, vis pasiziūredama į veidrodžio skiautėlę, pritvirtintą prie vežimėlio rankenos. Kitą žadino gestu ar juokeliu, kėlė nuotaiką, gynė šalin išprotėjimo pozą.

Gordonas iš tikrųjų gerėjosi dvidešimtojo amžiaus reginiu, istoriniu vaizdu, kažkokia smegenų fikcija, ki- tiems neperteikiama, gal net ne visiems suprantama, tačiau visiems atmintina, vieną kartą pamatčius. Tai nepaprasta. Už tokį reginį atiduodama galva. Istorija slepia savo gėdą, kaip ir žmogus, bet kartais užsimano pasirodyti viešai egzekucija — kas pakelia istorijos, kaip ir žmogaus, vertę, pajavirina nuobodžius dienoraščio puslapius... Taip apibūdinama epocha! Ateitis pažins praeitį iš knygų, plauks svajinga Letos upe, tačiau bijos sustoti jos krantuose — iš arti jie nebus gražūs...

Buvo ir tokių, kurie eidami skaitė knygas, giedojo šventas giesmes, kalbėjo maldas nesidairydami, nieko nematydami ir nieko negirdėdami. Jie buvo jau mirę, nes žmonės eisenoje ir jų groteskiška palyda šaligat- viuose nebeturėjo ryšio. Dar kiti, dažnai atsisukdami į gatvę žiopsančius, maldavo pranešti giminėms ten ir ten, jei kartais mirty, naujos vietos nepasiekė...

Viena senutė prisigretino prie vieno kareivio ir kažko paprašė, greičiausiai vandens, ko daugiau, lietu-

viškai. Kareivis nesuprato, tada senutė pakartojo garsiau ir aiškiau — be sėkmės. Šalia einas, norėdamas jai padėti, kreipėsi į sargybinių vokiečiai — ir šis tuojau atsakė. Gordonas apie tokias išdaigas jau buvo gir- dėjęs: vokiečiai dėvi lietuvių uniformas, kad sukla- dintų visuomenę ir savo biurius darbus primestų lietu- viams. Kartais jiems pasisekdavo.

Vieni ėjo tiesiai, kiti mėtėsi į šonus, kiti vis spraudėsi vidun, kuo toliau nuo sargybinių, išardy- dami koloną ir gaudami naujų smūgių į strėnas ir dar keiksmazodžių. Pusė jų buvo tikrai pamišę, kaip Rebeka, o kita pusė stovėjo ant pamišimo ribos. Ir Gordonas buvo tikras, kad jo užuojauta Rebekai, jos nešulį prisiėmimas, jos pasigailėjimas yra ženklai, jog ir jis artėja į išprotėjimą.

O Rebeka spinduliavo džiaugsmu, tartum kokią nelaimę pranašaudama, kas tuoj ir įvyko. Bežiūrėda- ma į Gordoną, ji paslydo, jos koja užkliuvo už prasi- kišusio akmens gatvės grindiny, ir ji pargriuvo. Griū- dama pavertė vežimėlį, jos kūdikėlis iškrito, pasirisdamas tiesiai sargybinių po koją. Sargybinis, manydamas, kad tai rūbų gniužulas, paspyrė jį koja kitam sargybiniui, kuris savo ruožtu spyrė šį kamuolėlį atgal, gerokai išskeldamas į orą. Rebeka sumaurojo liūtės balsu ir puolė gelbėti vaiką. Aplink esantieji jai padėjo — gaudė baltą ryšulėlį, iškėlė rankas, nely- ginant kamuolį sporto aikštėje. Eilės išsiretino, žmonės pasipylė ant šaligatvių, kolona sustojo žygiavusi. Sargybiniai ėmė daužyti šautuvų buožėmis, spardyti daiktus ir žmones, ginti krūvon tokiu reginiu pasibaisė- jusią minią. Pasigirdo vienas kitas šūvis pagąsi- nimui. Gordonas šoko Rebekai į pagalbą — pribėgo prie vokiečio, veik iš po kojų ištraukė „kamuolį“ ir paguldė vaiką į vežimėlį. Kūdikis neberėkė, jo veidas buvo pamėlynavęs. Rebeka dėkojo Gordonui ta pačia pamišėlės šypsena, padidėjusiomis akimis, tartum tai, ką jis matė, dar nėra viskas, bet jį vaiką nepaziūrėjo — gyvas ar negyvas... Jos veide nebuvo skausmo išraiš- kos, tik išdidus, kvailas pasitenkinimas laimėjimu — vaikas išgelbėtas! Kiek vėliau jį pasilenkė, pataisė mažylio palutę, patraukė marškinėlius, ant veiduko užlėkusius, ir suuko:

— Kaip gražiai jis miega!

Vaikas negyvas. Niekas nedrįso jai pasakyti, nebuvo nė prasmės. Ir neatėmė, tegu pasidžiaugia... Greta einantieji žvilgtčiojo į vaiką, į ją, į Gordoną, sakytum, tėvą. Kai kurie verkė. Tačiau visi ėjo pirmyn, klausydami bendros komandos.

Nežiūrint kaip baisi ši kelionė ar vaiko mirtis, visa tai Gordonui buvo nei tragiška, nei nežmoniška. Pačią pirmąją karo dieną, jau vėlai naktį, NKVD gavo įsakymą pristatyti visus politinius kalinius į Minską, o

iš čia jie bus toliau varomi Čir-vir-venės keliu. Jų buvo arti šimto. Iki pasirodė ir susitvarkė, atėjo ir porytis. Tuo metu vokiečiai subombardavo Raudenų geležinkelio stotį. Sunkvežimį šiam tikslui jo dispo- zicijoje nebebuvo — visos laisvos mašinos paimitos archyvų išgabenimui ir aukštesniųjų pareigūnų egzodui į Kremlį. Nutarė eiti pėstiomis iki artimiausios didesnės stoties, dar sveikos, apie 50 kilometrų. Paskirta šešios valandos laiko, todėl varė kalinius bėgte. Išankinti, išvarginti, serga, be duonos ir van- dens, kaliniai tempo neatlaikė ir pradėjo kristi. Enkavedistai nepajėgiantys žygiuoti ar visai nusil- pusius šaudė vietoje, šautuvų buožėmis traiskė kaip mases. Pats Gordonas savo automatą ištuštino du kartus ir du kartus prisikrovė. Kiti čekistai iššaudė daugiau. Mažesnę pusę stotį pasiekė ir buvo sumesti į vagoną, nelyginant malkos, vos gyvi. Kita pusė liko pakelėse. Varovai jų nesigailėjo ir nesijaudino, nes žinojo, kad vis tiek bus iššaudyti Čir-vir-venėje, toliau nuo fronto. Nereikia astraus proto suprasti, kad tarp anos ir šios eisenos skirtumas nežymus, gal net jokio. Ir ten buvo senių, moterų, ligonių, paauglių, kaip lygiai ir čia. Anie buvo lygiai nekalti, kaip ir šie. Tenai buvo suvaikėjusių senių, išprotėjusių vyrų ir moterų, praradusių nuovoką, kas jie yra, kur eina, kas iš viso dedasi aplink. Gordoną blogai veikė tasai keistas sutapimas, tarsi žydai baudžiami už lietuviams padarytas skriaudas, nors jis žinojo, kad skriaudos lietuviams visai nesiriša su vokiečių planu taip išspresiti žydų proble- mą. Toje politinių kalinių eisenoje bėgte varovais buvo išimtinai žydai. Rusai pasiukubino išdumti pirmieji, o lietuvių bijojo skirti, idant, pasinaudoję karo sąmyšiu, patys nepabėgtų kartu su kaliniais. Lietu- viai, ir į NKVD patekę, nebuvo visiškai ištikimi, todėl jiems pavesdavo mažiau atsakingas pareigas. Gal tik sutapimas...

Du vokiečių sargybiniai atkreipė dėmesį į Gordoną. Tvirtas ir drąsus, ilgais plaukais Samsonas, raume- ningomis rankomis, nepamišęs... Kas jis toks? Stebėtina orientacija — nenusigando, padarė savo ir atsisoto eilę, lyg nieko nebūtų įvykę. Vokiečiai griebė jį už alkūnių ir atsuko prieš kolonos vadą, ką tik atsiskubinusį tvarkai atstatyti. Gordonas pakėlė akis: — Joseph!

Žydas enkavedistas, toks pat kaip ir jis, esesininko uniformoje! Gordonas nenustebė. „Neuspejo išbėgti, vėlinio vaikas, — pagalvojo, — dabar gelbsti savo dvokiantį lavoną..."

Jošė mokesi kartu toje pačioje kadru paruošimo mokykloje: jis marksizmo, o Jošė fašizmo klasėje. Baigę abu pateko į Raudenus — tam buvo ruošiami — vienas į marksizmo, kitas į fašizmo operatyvinį skyrių.

— Žydą rasi po kiekvieno idealo kevalu.

● **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1978 m. balandžio mėn. Nr. 4. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija: J. Vaišnys, S.J. (atsak. redaktorius), A. Saulaitis, S.J., A. Tamošaitis, S.J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata 6 dol.

Naujame žurnalo numeryje rašo: L. Saunoris, J. Venckus, S.J., A. Saulaitis, S.J., Godfried Bomans, Petras Žibūnas, duodama indų pasaka, Butkienė, Mykolas Morkūnas, J. Pr., P. Kleintotas, S.J., Jonas Miškinis, D. ir G. Vakarai, J. Vaišnys, S.J. Puslapiai iliustruoti Rūtos Augiūtės nuotraukomis.

● **AKIRACIAI**, 1978 m. kovo mėn., Nr. 3. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821 South Maplewood Ave., Chicago, IL 60629. Redaguoja Redakcinė kolegija. Administruoja K. Avižienis. Metinė prenumerata — 8 dol.

Naujame numeryje rašoma apie Vilniaus riaušių atgarsius (Z. V. Rekašius) apie pagarbą vardui (Vincas Trumpa), apie Kvebeką ir lietuvius (Feliksas Jucevičius) ir kt. Duodamas pokalbis su rusų disidentu Vladimiru Bukovskiu, rašoma apie bolševikų nukankintą poetą Kazį Jakubėną. Apžvalginė akimė permetama ir kita išei-viškoji spauda. Kostas Reikalas aptaria tris poezijos knygas: Vitalijos Bogutaitės "Po vasaros", Kazio Bradūno "Alkana kelionė" ir Aldonos Veščūnaitės "Žodžiai kaip salos".

● **MITTELUNGEN AUS BALTISCHEN LEBEN**, Nr. 4 (100), Dezember 1977, 23. Jahrgang. Leidinys vokiečių kalba,

Vytautas Kauba

Lietuvos valdovas Kęstutis

Nuotrauka Vytauto Mažello

išaina kas trys mėnesiai. Leidžia "Baltische Gesellschaft in Deutschland". Leidinio metinė prenumerata DM 15. Užsakyti galima, rašant ir pinigų siunčiant: Adam Greunbaum 8000 Meun-chen, Lessingstrasse 5, W. Germany.

"Mitteilungen" puslapiai labiausiai skiriami lietuvių, latvių ir estų tautų šiandieninei kultūrinei situacijai bei veiklai išvijoje ir tėvynėje. Informacija gana rimtai atrinkta, be aki-

vaizdžių tendencijų. Nevengiama ir pabaltiečiams palankios politinės informacijos. Šiame numeryje plačiau minima prof. Antano Maceinos 70 metų sukaktis, rašoma apie pogrindžio spaudą Lietuvoje ir kt.

● **MŪSŲ ŽINIOS**, 1978 m. balandžio mėn. 9 d., Nr. 6. Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje dvisavaitinis biuletenis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S.J. Redaktoriaus pava-

duotoja: Danutė Bruškytė. Redakcijos nariai: Vaclovas Gutauskas, S.J., Alg. Kezys, S.J., Vita Polikaitytė, Administruoja Petras Kleintotas, S.J. Spausdina M. Morkūno spaustuvė Chicagoje. Atskiras numeris — 25 centai. Siunčiant paštą, bent 5 dol. metams.

Šį kartą daug vietos skiriama religiniam koncertui, dar Kaziu mugei, vakaronei su rašytoju Jurgiu Jankum, N. Linger-

Programoje entuziastiškai pagarsinti 5 koncertai. Muzikos mėgėjams galiu paskelbti koncertų datas ir atlikėjų vardus. Štai: liepos 3 — Bruce Cockburn; liepos 10 — Oscar Peterson; liepos 17 — Don Hill; liepos 24 — Liona Boyd; ir rugpjūčio 28 — Louis Quilico ir Gino Quilico. Visos datos — pirmadieniai. Visų koncertų pradžia — 8:30 v. v.

Kitais kartais bandydavau skaičiuoti supažindinti su bilietų kainomis ir kitokia smulkesne informacija. Nusprendžiau, kad viską išaiškinti per sunku, beveik neįmanoma, vis paliktu ko nepasakyta. Todėl visiems, kas Stratfordo festivaliu domisi, patariu iš ten ir informaciją gauti, parašius šiuo adresu: Publicity Dept., Festival Theatre, Stratford, Ontario, Canada N5A 6V2; arba paskambinus telefonu — (519) 273 — 1600. Iš dviejų didmiesčių galima skambinti toll-free linijom: iš Toronto — (416) 363 — 4471; iš Detroito — (313) 964 — 4668. Paskambinę (arba parašę) ir nurodę savo adresą, gausite informaciją apie programą, apie nakvynes bei restoranus, apie Stratfordo festivalį ap-lamai.

Baigdamas iš visos širdies linkiu, kad kuo daugiau mūsų tautiečių Stratfordo festivalį pamėgtų. Jis teikia daug naudos ir džiaugsmo visiems, nuo gimnazisto iki senelio pensininko. Kanados, ypač Londono apylinkių, lietuviai mano žodžius galėtų bet kada patvirtinti.

Nuomonės ir pastabos

Trys naujos klaidos

Gerb. Vincentas Liulevičius, gindamas savo trijų bolševikmečių tezę (Draugas, 1978, IV. 1), yra padaręs tris naujas klaidas.

Prof. D. Krivickas teisingai pažymi, kad "tuo savo žygiu (1918. XII. 22. įsakų) Sovietų Rusija

taičio gintaro ir sidabro puošmenų parodai ir smulkesnei veiklos apžvalgai. Puslapiai tiesiog patvinę nuotraukomis.

● **LIETUVIŲ DIENOS**, 1978 m. kovo mėn., Nr. 3. Leidėjas ir administratorius — Antanas P. Skirius. Redaguoja Redakcinė kolegija. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029. Žurnalo metinė prenumerata — 15 dol.

Švietimo ir spaudos problema kelia inž. Jonas Jurkūnas. Gausybė nuotraukų ir išsamesnių straipsnių gerbiamas Anatolijus Kairys, prisimenamas poetas Motiejus Gustaitis, kun. J. Prunskis, Basanavičiaus "Aušra"; recenzuojamas Z. Tenisonaitės poezijos rinkinys ir Arnoldo Voketaičio koncertas. Daug ir šiaip smulkesnės apžvalginės medžiagos.

● Juozas Kaributas, **TEATRINIO VARGO KELIAI**. Memuarai. Autoriaus leidinys. Spausdina Saleziečių spaustuvė Romoje 1977 m. Leidinys didelio formato, kietais viršeliais, gausiai iliustruotas nuotraukomis, 192 psl., kaina — 10 dol. gaunamas ir "Drauge".

Knygos įvade pats autorius, be kita ko, apie šį leidinį šitaip prasiitaria: "Tai kuklus žvilgsnis į praeitį ties 50 metų teatriniu darbo slenksčiu, kad išliktų rašytas paminklas lietuvių kultūros istorijai ir tiems, kurie kada nors lietuviškojo teatro praeitim domėsis. Tai daugiausia istoriniai pėdsakai mėgėjų teatro, kuris buvo kurtas, palaikytas ir puoselėtas niekad turbūt lietuvių tautos istorijoje nepasikartosiančiose sąlygose, kuris prasidėjo lietuviško kaimo klone ir per okupacijas bei tremtį nusitęsė iki Pacifiko pakrančių Amerikoje".

PAVARDES PATIKSLINIMAS

Praėjusį šeštadienį kultūriniam "Draugo" priede spausdintųjų eilėraščių autorė yra Marija Stankuvienė - Saulaitytė.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite, pirkdami čia ly reikmenis. Pasinaudokite patogi planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtą foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. — PROspect 6-8998

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS,
Nuomoma, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas juma
patarnavimas.
Phone — 581-4111
5610 S. Pulaski Rd., Chicago

stengėsi pridengti karinę intervenciją tariamosios pagalbos skraiste Kapsuko vyriausybei" (Lietuvių Enciklopedijos XV tom., 345 p.). Tatai visai aiškiai skelbia ir to įsako 2 str.: "Sovietinė Rusijos Vyriausybė įsakė visoms Sovietinės Rusijos Respublikos civilinėms ir karinėms įstaigoms, kurios su Lietuva turės ryšio, teikti visą reikalingą pagalbą Sovietinės Lietuvos vyriausybei ir kariuomenei kovoje dėl Lietuvos išlaisvinimo iš buržuazijos jungo" (Pabraukta mano) — Vt. Vt.).

Šitokį Sov. Rusijos žygi Lietuvos nepriklausomybei pasmaugti laikyti Lietuvos nepriklausomybės pripažinimu yra istorinės tikrovės maitojimas.

Antra, gerb. V. L. turėtų būti žinoma, kad Brastos sutartį Vokietija anuliuo 1918. XI. 11.

o Sov. Rusija — 1918. XI. 13, taigi dar prieš Sov. Rusijos karinį pasikėsimą Lietuvos nepriklausomybei pasmaugti.

Trečia, Versalio taikos sutarties projektas, tiesa, buvo paruoštas be Vokietijos dalyvavimo, bet, prieš tą sutartį pasirašydama, Vokietija dėl jos derėjosi ir kai kurių jos pakeitimų išsiderėjo. Ji įgijo galia, tik Vokietijos reichstagui ją ratifikavus. Todėl V. L. teigimas, kad Klaipėdos kraštas nuo Vokietijos buvo atskirtas Vokietijai nedalyvaujant, neatitinka tiesos. O Versalio sutartimi Klaipėdos kraštą Vokietija perdėjo Santarvės valstybėms, kurios savo ruožtu 1924 pagal konvenciją jį perleido Lietuvai. Ir tai nieko bendra neturi su Lietuvos išlaisvinimo karu su Sov. Rusija 1918 — 1920 metais.

Vytautas Vaitiekūnas

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ KAINA NUO \$741.00 IS BOSTONO IR NEW YORKO

VIEŅOS SAVAITES: Maskva, Vilnius, Leningradas

balandžio 25	gegužės 7
balandžio 29	gegužės 9
gegužės 4	gegužės 17
rugsėjo 22	

DVIEJŲ SAVAIČIŲ: Maskva, Vilnius, Leningradas, Briuselis

gegužės 28	liepos 16
birželio 11	rugpjūčio 6
liepos 2	rugsėjo 3
gruodžio 22	

Visos grupės aplankys Kauną ir Trakus, bus lydimos vadovų.

PRIE GRUPIŲ galima jungtis iš VISŲ KITŲ MĖSTŲ su papildomu mokesčiu.

Dėl GRUPINIŲ KAINŲ, galiojančių išvykimo laiku, kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE, INC.

393 West Broadway, P. O. Box 116

South Boston, Ma. 02127, Tel. (617) 268-8764

Ištaigai vadovauja: Aldona Adomoniėnė ir Albina Rudžienėnė

Prices are based on double occupancy and are subject to changes and/or Government approval.

MES STENGIAMĖS DUOTI LIETUVIAMS GERIAUSIĄ PATARNAVIMĄ ir GERIAUSIĄ PIRKIMO SĄLYGAS. ISIGYKITE LABAI PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMI PRIEMONĘ.

Naujas 1978 m. Plymouth HORIZON — labai ekonomiškasis, 4 cilindrinis, su galonu 38 mylias

Kaina nuo — \$3,706.00

1978 m. CHRYSLER kaina nuo \$4,700.00

Turime jaunuolams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų. Įvairių kainų, pradedant nuo \$100.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai patalsys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 1515

Seniausias automobilių pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 60 m. PLYMOUTH — VOLARE — CHRYSLER — ARROW

ATOSTOGAUJAT CHICAGOJE?

Amerikos lietuviai labai mėgsta lankyti gimines. Chicagoje beveik kiekvienas turi giminių.

Būdami Chicagoje, aplankykite mūsų gerą draugą — dienraštį DRAUGĄ, kur galima pasirinkti knygų iš didžiausio Amerikos rinkinio. Beveik visi leidėjai platina knygas per DRAUGĄ. Atvykite asmeniškai pasirinkti tą knygą, kurią seniai norėjote įsigyti. Matysite, pasijusite į rankas, peržiūrėsite ir įsitikinsite, ar norite pirkti.

Taipgi primename, kad šiuo laiku yra tęsiamas DRAUGO KNYGŲ IŠPARDAVIMAS, kuris baigsis š. m. gegužės 1-mą dieną. Tai tikrai auksinė proga įsigyti visokių knygų — patogių išdėstytų — už žymiai papigintomis kainomis.

Be to, galėsite pasirinkti kokį dalykėlį iš čia esančių rankdarbių ar keramikos. Pasirinkimas tikrai didelis.

Atvykę į Chicago, neužmirškite aplankyti DRAUGO.

Adresas: DRAUGAS, 4545 W. 63rd Street, Chicago, Ill. 60629, Telefonas LU 5-9500.

Kanados Stratfordo 26-tą festivalį pasitinkant

Kovo pradžioje nuolatiniams Kanados Stratfordo festivalio lankytojams buvo išsiuntinėtos brošiūrėlės su visa 1978 m. vasaros sezono programa. Kokį svaginantį išpūdį brošiūrėlės turinys daro, man trumpai nusakė besiguosdama viena detroitietė, dvidešimt metų į festivalį važinėjanti: "Tiek veikalų, tiek dramų, kad net galvą apsupo; nebežinau, nei ką rinktis, nes visur vis tiek nesuspėsiu".

Dramų skaičius tikrai imponuojantis, nes viršija dvidešimtį. Teatrai nebe du, o trys: šalia Festivalio ir Avon'o, vėl atidarytas prieš kelertus metus nesėkmingai veikęs Third Stage (Trečiosios scenos) teatras. Gerai suprantu detroitietę bičiulę, kuriai programos brošiūrėlė galvą apsupo. Visi, kurie festivalį esam pamilę, norėtume pamatyti ir išgirsti viską kas ten daroma. Bet jau nebeapjėgiame nebe pirmą kartą. Jau išties dešimtmetį nebe vien Williamo Shakespear'o ir dar poros pasaulinio garso klasikų veikalais pasitenkinama. O kai prieš porą metų iš Anglijos atsikraustė superdinamiškas meno direktorius ir vyriausias režisierius Robin Phillips, tai visokių veikalų ir kitų išmonių dar pagausėjo. Tiesa, programos įvairumas "galvą apsupo", bet, į ją gilindamasis, imi džiaugtis, kad bus iš ko pasirinkti.

Dabar konkrečiai prie raikalo. Dvidešimt šeštasis festivalio sezonas prasidės birželio 5 ir užsibaigs spalio 14. Prasidės tokiu keistu vienkartinio spektakliu, kokio dar niekada nėra buvę. Pava-

ALFONSAS NAKAS

dinas gana sunkiai išverčiamas, tad palieku angliškai: "A Gala Shakespear Revel" I tą revėlį, į tą "triukšmingą meno puotą", bus įjungti visi trys scenos meno komponentai: opera, baletas ir drama.

Kaip ir praeities festivalio sezonuose, ir ateinančią vasarą liūdo dalį gauna W. Shakespear. Bus vaidinamos šešios dramos: (visų veikalų pavadinimus skelbiu tik angliškai; taip geriau ir man, ir skaitytojui) *The Merry Wives of Windsor* (pirmasis spektaklis birželio 6 — paskutinis — spalio 13), *Macbeth* (birželio 7 — spalio 14), *The Winter's Tale* (birželio 8 — rugsėjo 19), *As You Like It* (birželio 9 — rugpjūčio 27), *Julius Caesar* (rugpjūčio 15 — spalio 14) ir *Titus Andronicus* (rugpjūčio 26 — spalio 13). Išskyrus iš praeitos vasaros sezono, gal tik su nežymiais aktorių pakeitimais, perkelta *As You Like It*, kiti penki veikalai čia nebuvo jau kelerius metus vaidinti, tad bus visiškai nauji spektakliai.

Kitų autorių veikalus išskaičiuoju irgi pastatymų eilės tvarka.

John Whitingo (pagal Aldous Huxley knygą) *The Devils* (pirmas spektaklis birželio 6, o paskutinis — rugsėjo 6).

A. Čechovo *Uncle Vanya* (birželio 7 — rugsėjo 13).

Pagal Voltaire knygą, Hugh Wheeler'io, Richardo Wilbur'o,

Stephen Sondheim'o ir John Latouche *Candide* (birželio 8 — rugsėjo 7).

Barry Collins'o *Judgement* (Šiaurės Amerikos premjera birželio 9 — iki rugpjūčio 27). Pažymėtina, kad čia vaidins vienintelis aktorius (Richard Monette). Tai rusų karininko išgyvenimai nacių kalėjime II pasaulio karo gale. Patariama žiūrėti tik suaugusiems.

Ronald Duncan'o *Heloise and Abelard* (birželio 17 — rugpjūčio 19).

Sheldon Rosen'o *Ned and Jack* (birželio 30 — rugpjūčio 9).

Larry Fineberg'o versijoj *Medea* (liepos 1 — rugpjūčio 3).

Noel Coward'o *Private Lives* (liepos 9 — rugsėjo 26).

Keturi Samuel Beckett'o veikalai viename spektakly: *Not I*, *Footfalls*, *From An Abandoned Work* *Come and Go* (rugpjūčio 20 — rugsėjo 21).

Pasaulinė Larry Fineberg'o komedijos *Devotion* premjera (rugpjūčio 23, iki spalio 5).

Tome Cone komedija *Stargazing* (rugpjūčio 25 — rugsėjo 23).

Beverly Cross' *Haworth* — *A Portrait of the Brontes* (rugsėjo 28 — spalio 14).

Tiek dramų, komedijų. Neberašau, kuriame iš trijų teatrų kuri bus vaidinama. Nebeminių aktorijų vardų. Visa tai tikrai jau skaitytojui (ir man) galvą apsupo. Spektaklius, kuriuos suspėsiu pamatyti, pabandyčiau aprašyti išpūdžių reportažuose. Tuomet tai jau pasakysiu ir kas, kur, kaip.

REDAGUOJA ST. SEMENIENE, 6507 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TELEF. 925-5063

MŪSŲ BENDRADARBĖ — JAUNA NUOTAKA

Mūsų skaitytojos džiaugėsi ir daug komentavo tiek laiškais, tiek žodžiu, skaitydamos tikrai įdomius, originalius Rimos Briedytės straipsnius — įspūdius iš Europos. Nors ir jauna ir nepatyrusi, bet savo pastabias akimis ji moko užgriebti, kas yra esmingo ir charakteringo tame krašte. Ji ir išreiškė tai originaliai, ne trafarietiškai, visų skaitytojų džiaugsmui.

Rima, paskatinta draugų ir skaitytojų, savo talentą išnaudojo prasmingai ir pradėjo studijuoti Northwestern universitete žurnalistiką, užbaigdamas pažymiu. Taipgi, kaip gerai žurnalistai reikalinga, ji studijuoja meniskąjį fotografavimą Chicagos Dailės institute. Taip šioji jaunoji filosofė (turinti bakalauro laipsnį iš filosofijos) išėjo į profesionalias žurnalistes.

Rima Regina Briedytė sukūrė lietuvišką šeimą su idealistu lietuviškon veikon pasinešusiu dr. Linu Sidriu balandžio mėn. 8 d.

Sauniose, tradiciniu lietuvišku papročiu pravestose vestuvėse buvo ir sveikinimas — kalba šio skyriaus redaktorės, kurį čia duodame.

Kaip džiugu, kad su besiskleidžiančiais pavasario pumpurais pražydo ir naujas lietuviškos šeimos žiedas.

Jūsų brangios jungtuvės įvyksta balandžio mėnesį. Balandžio pora yra burkuojančios meilės simbolis. Nebajojame, kad naują jūsų gyvenimo taką nušviest meilės šviesa. Teisingai viena poetė skelbia:

Gyvenimas tik gyvas

Kitos širdies liepsna.

Vienas iš pirmiausių anglų rašytojų Graham Greene savo viename veikalė rašė: "Jei gyvenimas nėra meilė, jis yra tuščias".

Meilė — tai dangaus lašas, nušlagentas į gyvenimo taurę, kad užmuštų kasdienybės kartumą.

Tikime, Rima, kad jus visada lydės sklandžios laimės gyvenimo rimas.

Tikime, Linai, kad jūsų gyvenimas bus šviesus, kaip baltas yra saulės išbaltinto lino audeklas.

Abudu jūs esate taurios asmenybės. Rima, išeidama iš šilto Briedžių lizdo, išsinešė su savimi turtingą kraitį, būtent — gerą paveldėjimą. Rimutė iš savo motutės Birutės paveldėjo skaidrų būdo švelnumą, lietuvišką nuosirdumą. Jeigu ji iš marmytės aktorės paveldėjo ir aktorės savybes, tai žinau, kad moterystėje jai vaidinti tikrai nereikės. Rima iš savo tėvelio inžinieriaus Juozo, kruopštaus ir išradingo techniko — paveldėjo išradingumą kitose srityse — žurnalistikoje, kad jos straipsniai net rašytojas Jankus pareikšė susižavėjimą.

Dr. Giedros ir dr. Rimvydo Sidrių šeima, nuolatiniai geraiširdžiai mecenatai, davė Linui didžiulį

ji turta — idealizmą. Linas iš savo tėvų paveldėjo ir mediko profesiją. Tai jam bus ir šeimoje palaima, nes sakoma, kad vedybos perpus sumažina liūdesius, padvigubina džiaugsmus ir keturis kartus padidina išlaidas. Doktorui tai nebus baisu.

Rima ir Linas draugauja jau nuo seniau. Išminčiai sako, kad tokiu atveju jaunavedžiai vienas kitą pažįsta taip, kaip perskaitytą knygą. Tai mūsų patarimas ir būtų — abudu ir laikykite šitos šeimos bibliotekos.

Adomas Mickevičius savo eilėraštyje "Romantika" užbaigė tokia eilute:

Zvelk tik širdimi į širdį!

Tuo noriu ir baigti linkėjimus šeimos draugų vardu:

Mielieji Rimutė ir Linai, visomis bendro gyvenimo dienomis mokeskite žvelgti tik širdimi į širdį!

Telaimina Dangus Jūsų kelius!

RUOŠIAMĖS GINTARO BALIUI

Chicagos Lietuvių moterų klubo tradicinio Gintaro balius komitetui pirminikauja darbšti ir nuosekli Praurimė Ragienė. Jai gelbsti Aldona Brazienė, vicepim., Karilė Rudienė, sekr., Alina Lipskienė — išd. Taipgi komitete darbuojasi G. Cepaitytė, L. Dargienė, A. Daukienė, F. Juškieienė, G. Karnienė, C. Kassarskytė, M. Krauchunienė, T. Kuzienė, V. Lapienė, C. Matulytė, V. Mažeikienė, E. Norbutienė, B. Opelkienė, S. Petrošienė, K. Požarniukienė, W. Radavičienė, L. Raman, L. Rimkienė, S. Semėnienė, V. Shaulienė, S. Uginčienė, J. Vance, S. Whelan. Balius įvyks birželio 10 d. Conrad Hilton viešbučio didžiojoje salėje, kur 8 jaunos gintarėlės bus pristatytos Chicagos visuomenei.

GINTARĖLĖ IRENA ANGELIKA MAJAUSKAITĖ, Virginijos Irenos ir Broniaus Majauskų dukra, Westmont, Ill., dabar lanko Elmhurst kolegiją — Westmont aukštesniąją mokyklą, kur yra skirstomojo lavinimo organizacijos pirmininkė. Apdovanojama Amerikos legijono žymeniu bei kasmetiniais Westmont mokyklos garbės pažymėjimais. Aktyvi teatro klubo narė. Kalba puikiai lietuviškai ir ispaniškai. Žaidžia tenisą, groja vargonais. Apdovanojama trofėjais bėgimo ir tinklinio sporte. Yra "Grandies" tautinių šokių grupės, lietuvių skaučių, LSS — lietuvių jaunimo organizacijų narė. Tolimesnėms studijoms nori pasirinkti biznio ar teisės mokslus.

DEBIUTANTĖ DEBORAH ANN MARTIN, Diann Amelijos ir Robert Martin, Sr., dukra, Chicago, Ill., baigė šv. Jurgio parapijos pradinę mokyklą ir šįmet užbaigė Marijos aukštesniąją mokyklą, kurioje pasižymi kaip gabi matematikė. Priklauso prancūzų kalbos, matematikos ir katalikų jaunųjų klubams. Yra pašventusi daug valandų įvairiems mokyklos projektams. Mėgsta muziką, groja vargonais, lanko

MŪSŲ VEIKLA

— BALZEKO LIETUVIŲ KULTŪROS MUZIEJAUS MOTERŲ GILDOS pavasario priešpiečiai įvyksta šiandien, bal. 22 d., Stumps Banquet Hall patalpose. Naujai išrinkta gildos valdyba perims vadovavimą 1978 — 1979 metams. Į naują valdybą įeina Eleonora Katauskienė, pirm.; Adela Zunienė, Jean Vance ir Julia Pupelienė, vicepirm.; Lucille Gasko, prot. sek.; Ann Paprotienė, koresp. sekr.; Agnė Prūsienė, išd.; Blanche Kezienė, patarėja ir Izabelė Baltramonaitytė, gildos istorikė. Taipgi, priešpiečių metu bus įteikta stipendija jaunai lietuvaitei, studijuojančiai žurnalistiką.

MOTERYS TERORISTĖS

Praeitų metų rudenį turtingas ir įtakingas Vakarų Vokietijos pramonininkas Hans Martin Schleyer buvo pagrobtas ir nužudytas teroristų grupės, kurios vadu buvo 27 m. moteris Friderika Kabbe. Neteikėjusi, tamsiaplaukė, apskrito ir angeliško veiduko jauna moteris priklauso prie tų "gražios lyties" atstovių, kurios paskutiniiais laikais sukrėtė pasaulį grobimais, bombomis, pagrobdomos net lėktuvus revoliucijos vardu. Daugelis tų moterų, įskaitant ir S. Albrecht, buvo apkalintos Vokietijos bankininko nužudymu (jos tėvų draugas), bei priklausymu Vokietijos Baader — Meinhof teroristų grupei.

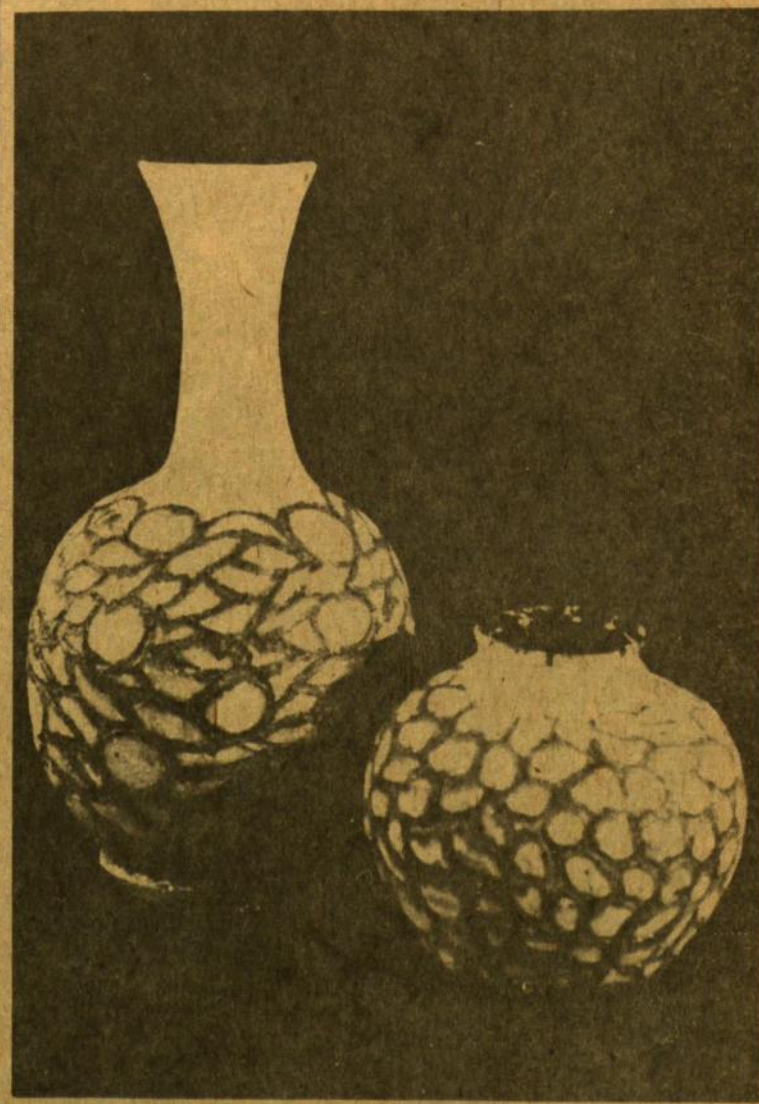
Sautuvus pakeičia kūdikį rankose

Moterys — teroristės randamos ir kituose kraštuose: pvz. Fusako Šigenobu save laiko Japonijos raudonosios armijos karaliene, Italijoje — Maria Cagol, policijos nušauta, radikalų tarpe laikoma tautos didvyre; Airijoje — "Grandma Venom" ir t. t.

Kodėl moterys, kurių rankos anksčiau supdavo kūdikio lopšį arba buvo tik tinkamos "kkk" (Kinder, Kirche, Kueche) darbui, šiandieną labai dažnai į savo rankas paėmė granatą ar šautuvą?

Tai klausimas, keliamas įvairiose konferencijose, o ypač dr. F. Adler, kuri laikoma pasauliniu autoritetu moterų kriminologijoje. Ši 43 m. Newarko universiteto profesorė yra autorė knygų "Sister in crime". Jos nuomone, moteris praeityje buvo beveik be teisės — Lietuvos kaimo žodžiais sakant — sėdėjo užpekyje. Šiandieną liberalizmas pakeitė ir moteris. Jos užima vis daugiau vadovaujančių vietų ir tuo pačiu, norėdamos įrodyti savo lygiatėsiškumą su vyrais, labai dažnai peržengia ribas. Kita priežastis — vis didesnis moterų įsijungimas į politinį gyvenimą, da-

koncertus, sudaro savo įvairenybių rinkinius. Ruošiasi testuoti studijas matematikos — buhalterijos srityje.

M. Galžutienė

Vazos (degtinas molis)
Nuotr. L. Volodkos

Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus Moterų gildos stipendijų komitetas. Iš kairės į dešinę: Marija Krauchunienė, Julija Pupelienė, Valerija Shaulienė, Eleonora Katauskienė ir Jean Vance (pirm.)

lyvavimas bendruomeninių srovių plaukime. Tai pasekmės socialinio gyvenimo pasikeitimo po II pasaulinio karo. Ir kai vis daugiau moterų matome visuomeniniame gyvenime, nėra ko stebėtis, kad jas randame prekyboje, pramonėje, valstybių vyriausybėse arba ir nusižengimuose, kur ir vyrai taip pat dalyvauja. Jie priima moteris į savo tarpą, kadangi "silpnos lyties" čia parodo labai didelius gabumus. Terorizmas taip pat joms duoda didelį forumą, kuriame jos gali šaukti: mes esame išlaisvintos iš namų vergijos, mes priimtinos ir vyrų rolėms.

Vaikosi vyrus net nusikaltimuose

Jauna arabė Leila Kholel, dalyvavusi 1970 m. lėktuvo pagrobime ir laikoma pavyzdžiu daugeliui šių dienų teroristų, pareiškė: "Moterys tai daro, įrodydamos, kad ir jos galinčios atlikti tokius pačius uždavinius, kaip ir vyrai".

Moterų politiniai veiksmai neprasidėjo su L. Khaled. Prancūzijos revoliucijos metu Maratą nužudė Charlotte Corday. Vėl — Rosa Luxemburg (Raudonoji Rožė), garbinama radikalų moterų XX š. pradžioje, arba vėl — Maud Gonne Mac Bride, žinoma kaip Airijos Joan of Arc.

Nors tikslios statistikos neturime, tačiau spėjama, kad visame pasaulyje yra apie keletas šimtų moterų teroristų: Vokietijoje apie 35, tuo tarpu Italijoje — jų skaičius peršoka vyrų.

Apviltosios ir motinos portretai

Teroristės moterys daugiausia yra jauno amžiaus, gero išsilavi-

Paminklas Beatles grupei

Mums, tradiciskaj kukliems žmonėms, kažkaip nesmagu atrodyti žiūrėti į paminklus, pastatytus gyviems žmonėms, nors ir labai garsūs jie būtų. Bet ne vien tik Stalino "demokratijoje" jų pripildoma, prikalama iki gyvos galvos save išslinkusiems prezidentams, ir pamažu tenka susigyventi su tokia padėtimi. Va, net ir vienas iš Vakarų demokratijos lopšių, Britanija, pradeda praktikuoti tokius išaukštinimoėjimus.

Kas domisi prieš keliolika metų labai išgarsėjusio populiariųjų dainininkų ketvertuko Beatles muziką, greičiausiai žino, kad jie kilę iš Britanijos Liverpoolio. Ten jie visi gyveno, ten pradėjo reikštis ir garsėti ir savo dainavimu užkariauti jaunimo širdis. Garsas jiems sukrėvė milijonus. Turbūt ne žinojimas, kad jų koncertuose isterijos apimtos alpsta paauglės mergaitės, bet tas pasaulinis garsas paskatino Britanijos ministerį priminkti H. Wilsoną pristatyti juos karalienei, kad apdovanotų ordinais — padarytų šokiškais tokiais bajorais.

Tos grupės jau seniai nebėra. Didelis garsas ir pasisekimas ir pinigai, kuriais jie, matyt, nesugebėjo tvarkingai naudotis, supykė, po teismus išstūpė juos, ir visas ansamblukas subyrėjo. Kai kas iš jų parodė tiek mandrumo, kad su pasipiktinimu grąžino ordinus.

Bet Liverpoolis vis dar negali užmiršti savo žemlėčių — dar vis šildo jų širdis tas garsas, kurio susilaukė ketvertukas. Tie garbinotojai, kai kurie pinigai ir įtakingi, nutarė pastatyti jiems paminklą. Savivaldybės nesipriešino — statykite, tik nori, kad entuziastai padėtų sudaryti fondus ir kitiems artimiems projektams mieste įgyvendinti. Štai siūloma mieste suorganizuoti populiariosios muzikos muziejų, kuriame būtų ir Beatles muziejus, o įrengti būtų panaudotas tasai fondas.

Paminklo jau yra pateikti savivaldybei svarstyti ir pasirinkti net keturių skulptorių projektai. Ypač išsiskiria skulptoriaus John Doubleday projektas — jis būtų net 14 bėdų platumo ir pavaizduotų ne statiška grupės padėti, o judesį.

Tuose projektuose norėjusieji pajaukauti laikraštiniškai pasigedo japonės Yoko Ono, John Lennon panos, kuri pritaipo prie grupės, kai ta jau pradėjo rodyti irimto ženklus (ji pati Londone pagarsėjo pamėgimu fotografuoti viešai nerodytinas moteriško kūno dalis...).

K. Baronas

b. kz.

M. Galžutienė

Moteris — iškaltas (degtinas molis)
Nuotr. L. Volodkos

M. Galžutienė

Vaza — taurė (degtinas molis)
Nuotr. L. Volodkos